ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԴԱՊԱՁՕՐԵԱՅ — 30 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս փակած լրագրաց ծախքը ծախողութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր-Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաշա խօջոնը, Շարք Չարշըսը թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը։

Յանձնու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Չտպուած նամակ, յօդուած, եւ այլն ետ չեն տրուիր։

La publicité de l'étranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առ Բաժանորդս. — Ներքին լուրեր. — Արտաքին լուրեր. — Հեռագիրք. — Ազգային լուրեր. — Ազգային Տնտեսութիւն — Ազգային վարչութիւն. — Տօքթոր Մ. Հ. Մինասեան. — Քոլէրան Եգիպտոսի մէջ. — Այլ եւ այլ լուրեր. — Առեւտրական։

Կ. ՊՈԼԻՍ 20 ՅՈՒԼԻՍ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Երէկ գիշեր Գատըր կէճէսի լինելով, վեհ. Սուլթանն Եըլտըզի պալատէն ըստ սովորութեան մեծ հանդիսիւ Պէշիքթաշի մզկիթն աղօթելու գնաց։ Ն. Կ. վեհափառութիւնը կառքի մէջ նստած էր իւր դիմաց ունենալով Սպարապետ Ղազի Օսմ. փաշան եւ Նամըգ փաշան։

Գարատոյի Նէքիթա իշխանին մայրաքաղաքս տալիք այցելութիւնը վերջնապէս որոշուած իրողութիւն մ'է։ Իշխանը Բամազանի պայրամին յետոյ Կ. Պոլիս պիտի գայ կայսերական Իզզէտտին շոգենաւով, որ կ'ըսուի թէ յառաջիկայ ուրբաթ օրը մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի յԱնթիվարի։ Վեհ. Սուլթանին թիկնապահ Ահմէտ փաշա երկու բարձր պաշտօնատարաց հետ՝ իշխանին առնելու պիտի երթայ։ Կ'եօք— Սոյի գեղեցիկ պալատն իշխանին բնակութեան պիտի յատկանայ։

Մայրաքաղաքիս գլխաւոր սեղանաւորք՝ առողջապահական խորհրդոյ հրամայած առողջապահիկ արնօրինութեանց գործադրման համար պէտք եղած գումարներն հաւաքելու համար, երէկ ի նիստ հրաւիրուած էին Օսմ. կայս. Պանքային մէջ։

Ոստիկանութեան ընդհ. վարչութեան խնդրանօք՝ պատերազմական գործոց Նախարար Ղազի Օսման փաշա՝ գաւառաց կուսակալներուն շրջաբերական մ'ուղղելով խստիւ արգիլեց ոսմ. պաշտօնատարաց՝ ոստիկաններն իրենց անձնական պիտոյից գործածել։ Այս հրամանին դէմ գործողները խստիւ պիտի պատժուին։

Վաղըթ կը ծանուցանէ թէ Սուրիոյ կուսակալ Համտի փաշայի եւ կայսերական 5 րդ զօրաբանակին ընդհ. հրամանատարին միջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագած է։

Յառաջիկայ օգոստոս 15/27ին Պէյիքօզէրէի առջեւ նաւարչաւ մը տեղի պիտի ունենայ։ Վսեմ. Արբահամ փաշա կարգադիր յանձնախմբին անդամ ընտրուած է։

Վաղըթ իւր մասնաւոր տեղեկութեանց յենլով կը ծանուցանէ թէ Հելլենական կառավարութիւնն Ցանաստանի Թողեալ գաւառաց իսլամ բնակիչները կը հարստահարէ։

Պաշտօնական ազդ. մը կը ծանուցանէ թէ ասոր 10-12 տարի առաջ աղջկանց համար բացուած արհեստից վարժարանը (մէքթէպի սէնայի) վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Սուլթան Ահմէտի կողմը Թունուզցի Մահմուտ փաշային ապարանը փոխադրուած է, եւ թէ Պայրամէն յետոյ պիտի բացուի։ Յիշեալ վարժարանին տնօրէնութիւնն, որ կարեւոր բարւոքումներ ներմուծած է, կը հրաւիրէ սոյն վարժարանը մտնել ուզող աշակերտուհիներն որ այժմէն իրենց անունն արձանագրել տալու փութան։ Այս վարժարանին մէջ կուսուցուին կարդալ գրել, գծագրութիւն, նրամժտութիւն, կար թէ՛ ձեռքով եւ թէ՛ մեքենայով, եւ ամէն տեսակ ասեղնագործութիւնք։

Սուրիոյ կուսակալութեան կողմէ Բ. Դրան եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մէքքէ գնացող կայսերական կարաւանն ուղղամբ Դամասկոս հասեր է։

Թուրքերէն լրագիրք ոստիկանութեան նախարարին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն Էյրի-Գաբուի թաղին վրայ, ուր այս օրերս գողութիւնք յոյժ շատցած են։ Կը կարծուի թէ ճարտար գողերու խմբակ մը կայ հոն։

Արեւելեան Րումէլիի երկաթուղւոյ 81 րդ վիճակահանութիւնն յառաջիկայ օգոստ. 1/13 ին պիտի կատարուի արքունի փողերանոցին մէջ։ Յունիս ամսոյ մէջ քաշուած 80 րդ վիճակահանութեան շահող թիւերուն ցանկը մեր այս աւուր թուով հրատարակած եմք։

Այտընի կուսակալութենէն ներքին գործոց նախարարութեան եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կիւրլէնի Հանըմ Ալիչէ օղլու հռչակաւոր աւազակապետը սպանուեր է Օսմ. զօրքերէն։

Ճէրիտէի Հավատիս ծանուցանելով թէ խսկիւտարի կողմը չուներն իսլամական գերեզմանատուներու մէջ նոր թաղուած դիակները հանելով կուտեն, քաղաքապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այս գայթակղելի ծանր իրողութեան վրայ եւ միանգամայն խորհուրդ կուտայ որ այսպէս գերեզմաններ բանալու վարժուած չուները սատկեցնել տայ։ Յիշեալ լրագիրը կը գանգատի թէ մեռելաթաղք կէս կանգունէն աւելի չեն փորեր եղեր գերեզմանները։

Թայմզ լրագրոյն Կ. Պոլսոյ թըղթակիցը կը ծանուցանէ թէ դեսպանք վախնալով որ Եգիպտոսի քոլէրային դէմ նախահոգ միջոցներն ամենայն խստութեամբ ի գործ չեն կրնար դրուիլ արդի վարչութեան ձեռօք, մտադիր են եղեր առաջարկել որ "Միջազգային առողջապահական մասնախումբ" մը հաստատուի Կ. Պոլսոյ մէջ։

Թայմզ լրագրոյն Կ. Պոլսոյ թըղթակիցը կը հեռագրէ յուլիս 19 թուով. — "Ֆրանսացի Քրանձ ծովակալին այցելութենէն ի վեր, Բ. Դրան եւ Ֆրանսական դեսպանատան միջեւ յարաբերութիւնք աւելի մտերմական հանգամանք ստացան։ Մեծ Եպարքոս Սայիտ փաշա Ֆրանսական Ակադեմիայի պաշտօնակալ (officier) անուանեցաւ, պատուանուն մը՝ որ կուրծքին վրայ դնելու ժապաւէն մը կրելու իրաւունք կուտայ։ Նոյն պատուանունն արդէն տրուած է վեհ. Սուլթանին երեք զաւակաց։"

Կ. Պոլսէն Ռուտէրի գործակալութիւնը կը հեռագրէ յուլիս 22 թուով. — "Տիգրիս գետի նաւարկութեան մասին իւր վերջին ծանուցմագրոյ մէջ, անգլիական գործակատար Պ. Ուիլսոնհէմ բացորոշապէս կը բողոքէ անգլիական Լինչ շոգենաւական ընկերութեան Պաղտատի Նաւամատոյցին վրայ օսմ. պահակի մը դրուելուն դէմ, եւ զԲ. Դուռն պատասխանատու կը համարի հետեւանաց համար, միանգամայն դրամական հատուցում պահանջելով ընկերութեան համար։ Լորտ Կրանվիլ այս խնդրոյ վրայ երկու ծանուցագրեր ղրկած է առ Մուզուրուս փաշա։ Բայց Բ. Դուռը տակաւին չվերցուց անգլիական ընկերութեան Տիգրիս գետին վրայ նաւարկութեան դէմ իւր հրատարակած արգելքը։ Պաղտատ հասնող շոգենաւերէն մին պարտաւորեցաւ Պասրա վերադառնալ առանց վաճառք կամ ճամբորդ հանել կարենալու։ Բ. Դուռը մտադիր է եղեր խնդիրը կարգադրել առանց հատուցում տալու ընկերութեան եւ առանց պահպանելու այն արտօնութիւններ զորս նա ցարդ վայելած էր։"

Թայմզ լրագրոյն Կ. Պոլսոյ թըղթակիցը կը հեռագրէ թէ, զրոյցի մը նայելով, Գերմանական կառավարութիւնը տեղեկութիւններ խնդրեր է Բ. Դրան արդի քաղաքականութեան վրայ, որովհետեւ կայս. կառավարութիւնը նախ Պէրլինի դահլճին կարծիքն հարցուցած էր Թուրքիոյ երրակի դաշնակցութեան անդամակցութեան մասին, յետոյ հրահանգ տուած էր Սէրվէր փաշային փոքր Ասիոյ սահմանագլխոց նկատմամբ Ռուսիոյ հետ համաձայնութեան մը գալու, եւ միւս կողմէ, մեծ մտաւորութիւն մը սկսած էր երեւիլ Թուրքիոյ եւ Ֆրանսական հանրապետութեան միջեւ։ Թղթակիցը կը յարէ թէ Բ. Դուռն այս միջոցիս ուրիշ չփախցըներ ամեն տէրութեանց հետ բարեկամական սերտ յարաբերութիւններ մշակելու, ի բաց առեալ Անգլիան։

—=—

ՔՈԼԷՐԱ

Գահիրէէն կը գրեն Զմիւռնիա հրատարակեալ յունական Արմօնիա լրագրին թէ քաղաքին եւրոպաբնակ թաղերուն մէջ քոլէրայէն մեռնողներուն թիւը առ նուազն հրատարակեալ թիւերու կրկինն է։ Անգլիական իշխանութեանց բացորոշ հրամանաւն է որ մեռնողներուն թիւն այսպէս կը ծածկուի։

Եգիպտական կառավարութիւնն Անգլիոյ Արտաքին գործոց Նախարարութեան դիմած է բժիշկներ խնդրելով որպէս զի երկրին ներսերն յղէ քոլէրայի ճարակման դէմ դընելու համար։ Հնդկաստանէն եւ Անգլիայէն բժիշկներ պիտի ղրկուին։

Եգիպտոսի մէջ գտնուող Անգլիական զօրաց առողջապահական վիճակն, որ հիմա գոհացուցիչ չէ, մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ մէջ. Վեհ. Թագուհին գրեթէ ամեն օր հեռագիր կը ղրկէ Գահիրէ՝ տեղեկութիւններ խնդրելով այս մասին։

Պէրութէն եկած վերջին հեռագրական տեղեկութիւնք կը հաստատեն թէ հասարակաց առողջութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է։ Բովանդակ Սուրիոյ գաւառին մէջ ամեն միջոց ձեռք առնուած է քոլէրային արշաւումն արգիլելու համար։ Պէրութի դիւրակեաց բնակիչներու գրեթէ ամենքն ալ այս պահուս օդափոխութեան գնացած են ի Լիբանան։ Հետեւապէս առեւտրական գործերն անշքան են եւ շուկայն գրեթէ լքեալ վիճակի մէջ է։

Քաղաքապետութիւնը բոլոր թաղապետական շրջանակաց նախագահներն հրաւիրելով խստիւ յանձնարարեց որ իրենց իրաւասութեան սահմանին մէջ ի գործ դրած մաքրողական միջոցներն ամեն օր մանրամասն տեղեկագրեն քաղաքապետութեան, որպէս զի կանոնք հասարակութեան ծանուցանելու կարող լինի։ Հետեւապէս թաղապետութեան նախագահք պյուռհեւտ պարտաւոր են ամեն օր մէկ մէկ տեղեկագիր ղրկելու քաղաքապետութեան։

Բեդրոպոլսէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Տօն գաւառին Ռոստով քաղաքին մէջ քոլէրայի կասկածելի դէպքեր պատահելով քանի մը մարդիկ մեռեր են։

Ֆրանսական կառավարութիւնն 50,000 ֆրանք յատկացուցած է Եգիպտոս ղրկուելիք գիտնական քննիչ մարմնոյ մը ծախուց համար, որոյ պաշտօնը պիտի լինի քոլէրայի եւ այլ տարափոխիկ հիւանդութեանց բնութեան նկատմամբ գիտութեան ձեռք բերած վերջին արդիւնքներն ու տեսութիւնները փորձել Եգիպտոսի մէջ տիրող համաճարակ ախտին վրայ։ Այս քննիչ յանձնախումբի պաշտօնն երկու ամիս պիտի տեւէ։ Քոլէրայի նկատմամբ ընդհանրապէս ընդունուած գիտական տեսութեանց մէկ բովանդակութիւնը մեր այս աւուր թուով պիտի գըտնուի։

Աղեքսանդրիայէն յուլիս 31 թուով Վաղըթի ուղղեալ մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յուլիս 30 ին քոլէրայէն մեռնողներուն թիւն 833 է։ Այս հեռագրէ կը տեսնուի թէ քոլէրան ուրիշ տեղեր ալ ծաւալած է, ի մէջ այլոց Զագազիկ եւ Հէլուան, ուր անգլիացիք իրենց բանակատեղին պիտի հաստատէին։

Քոլէրան Եգիպտոսի անգլիական բանակին մէջ եւս ջարդեր ընել բռնած է։ Յուլիս 29 թուով հեռագիր մը ծանոյց արդէն թէ նոյն օրը 52 անգլիական զօրք մեռած են քոլէրայէն, մինչդեռ առջի օրը մեռնողներուն թիւն 3 էր։ Այս սարսափելի յառաջդիմութիւնն՝ հաւանականաբար իւր բանակը Կիպրոս փոխադրելու պիտի հարկադրէ Անգլ. կառավարութիւնն։ Այսպէս հիւանդութիւնը ուրիշ երկրի մը վըրայ պիտի փոխադրուի եւ քանի մը անգլիացի ազատելու համար թերեւս հարիւրաւոր եւ հազարաւոր Կիպրոսցիներ ջարդուին քոլէրայէն։ Կը մնայ տեսնել թէ Կիպրոսցիք ի՛նչ ընդունելութիւն պիտի ընեն, եթէ Անգլիա Եգիպտոսի մէջ ունեցած բանակը իրօք Կիպրոս փոխադրել ուզէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Քոմթէ տ'Օրլէանի նախկին արտօնատէր Պ. Ճիամպէթթի փարիզի մէջ շաբաթական պզտիկ լրագիր մը սկսեր է հրատարակել Քոմթէ տիւ Լըվան (Montmorency Archambault) անուամբ։

Բեդրոպոլսէն եկած վերջին լուրեր կը ծանուցանեն թէ ոչնչականաց նոր դաւադրութիւն մ'երեւան ելած է Թուլա քաղաքին մէջ։

Ամերիկացի Պէք զօրավարը Նիւ-Եօրքի մէջ օդապարիկ մը շինել կուտայ, զոր Ամերիկայէն Եւրոպա անցնելու պիտի գործածէ։ Քարիւղի կանթեղի մը միջոցաւ, որոյ պատրոյգն ըստ հաճոյից կրնայ բարձրանալ կամ իջնել, կը կարծէ թէ պիտի կրնայ օդապարիկին մէջ գտնուած օդին բարեխառնութիւնը փոխել ըստ պարագայից եւ հետեւապէս իւր ուզած բարձրութեան մէջ պահել օդապարիկը։ Պէք զօրավարն՝ Եւրոպա ընելիք օդային ուղեւորութեան ձեռնարկելու համար մօտակայ փոթորիկէ մ'օգտուելու դիտաւորութիւն ունենալով, մէկ վայրկենի մէջ 3,000 մէթր արագութեան մը վրայ կը վստահի։ Եթէ երբեք այս յանդուգն նախատեսութիւնք իրականան, օդային ուղեւորութիւնն 3 կամ 4 աւուր միջոցի մը մէջ պիտի կրնայ կատարուիլ։

Բրակայի համալսարանին անդամ Պ. Վիէնչ այս պահուս Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ հայաբնակ գաւառաց մէջ պտոյտ մ'ընելով աշխարհագրական տեղեկութիւններ կը հաւաքէ ի հաշիւ Գերմանացի հըռչակաւոր աշխարհագէտ Պ. Քիբերդի։ Կ'ըսուի թէ Պ. Քիբերդ ալ այժմ Աթէնք կը գտնուի, ուր քանի մ'օր մնալէ յետոյ անձամբ փոքր— Ասիա պիտի երթայ աշխարհագրական ուսումնասիրութիւններ ընելու։

Քանի մը շաբաթ առաջ Անգլիոյ խորհրդարանին 500,000 ստորագրութեամբ աղերսագիր մը մատուցուեցաւ, որ կիրակի եւ տօն օրերը գինետանց փակումը կը խնդրէր։ Այս աղերսագիր 1,400 մէթրոյ երկայնութիւն եւ 180 քիլոկրամ ծանրութիւն ունէր։

Քաջ լողացող մը՝ Ամերիկացի հաբիլրապետ Ուէպ՝ իւր բարեկամաց խրատին չանսալով, յուլիս 12/24ին փորձ փորձեց Նիակարայի մեծագոյն ջրվէժին վրայէն լողալով անցնելու, եւ թէպէտ զարմանալի ուժով մը բաւական տեղ յառաջ գնաց, բայց երբ ջրվէժին ամենէն սրընթաց կէտն հասաւ, անկարող եղաւ տոկալու հոսանքին սաստկութեան, որ առաւ տարաւ անհետ ըրաւ զայն։

Գաղամիչիոլա, որոյ հիմնայատակ կործանումը ծանոյց մեզ հեռագիրն, Նաբոլիի ծովածոցին մէջ գտնուող կղզեաց մեծագունին՝ Իսքիա կղզւոյն՝ ամենէն գեղեցիկ գիւղաքաղաքներէն է։ Այս կղզին էապէս հրաբխային երկիր մ'է, ուր 12 հրաբուխք կը տեսնուին։ Նաբոլիցիք այս բաղանեաց եղանակին մէջ Իսքիա կ'երթան, որ հանքային ջուրեր ունի, որոց ամենէն կարեւորները կործանեալ գիւղաքաղաքին մօտ կը գտնուին։ Հետեւապէս, կը կարծուի թէ շատ մը Նաբոլիցիք ալ զոհ գնացած են այս աղէտին։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Լոնտրա 31 յուլիս.

Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ, ընդդիմադիր կուսակցութեան գլուխ Սըր Ս. Նորթքօթի առաջարկն, որ Պ. տը Լէսէփսի բացարձակ իրաւունքը կը ժխտէր, 183 ի դէմ 282 ձայնիւ մերժուեցաւ, եւ Պ. Մորկան Նորուտի բարեփոխումն, որ Պ. Կլատստոնի հաւանութիւնն ստացած էր, ընդունուեցաւ առանց քուէի։ Բանէկեանք ձեռնպահ մնացին։

(Ըստ նախորդ հեռագրոյ մը, Պ. Նորուտի բարեփոխեալ առաջարկը կ'ըսէր թէ «ժողովս ուղելով պահել իւր կարծեաց ազատութիւնը, չուզեր ընդունիլ որ եւ է որոշում Սուէզի Ջրանցքին վերաբերեալ ապագայ բանակցութեանց վրայ։»)

Լոնտրա 31 յուլիս.

Լորտ Քէմպէրլի եւ Պ. Պուրքի բապանիչները մասնով իրլանտացի Քարի, որ անգլիական կառավարութեան կողմէ Նադալ կ'աքսորուէր, շոգենաւուն մէջ րէվոլվէրի հարուածներով սպանուեցաւ իրլանտացիներու կողմէ։

ՔՈԼԷՐԱ

Աղեքսանդրիա 31 յուլիս.

Յուլիս 30 ին քոլէրայէն մեռնողաց ցանկը.

Գահիրէ	331 (4ն անգլ. զօրք)
Կիզէ	54
Թանթա	34
Շիպին Քոմ	54
Մահալլէի քէպիր	26
Իսմայիլիա	9 (2 անգլ. զօրք
Հէլուան Էլլանի	4 անգլիացի
Պէնհա	17
Զագազիկ	18
Զանձալանլեր	273
Աղեքսանդրիա	3 (2ը մեռած)
Ռոզէթ	9
	832

Զմիւռնիա 31 յուլիս երեկոյ.

Այսօր Գլազոմէնի կայարանին մէջ քոլէրայի երկու դէպք պատահեցան այս օրերս Շարքիէ շոգենաւով եկող եգիպտացի ուղեւորաց մէջ. մին մեռաւ։

Գահիրէ 31 յուլիս.

Խափիվ վճռեց թէ Աղեքսանդրիոյ շուրջ հաստատուած քարանդինայի շըղթայն չպիտի վերցուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային ժողովոյ Ջ. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ուրբաթ, 22 յուլիս ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցի Ղալաթիոյ։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 7-ին։

Հրաւիրեալ են Ազգ. Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։ Մնամ աղօթարար

ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

18 Յուլիս 1883

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Պատրաստութիւն Ուղերձի ի պատասխանի Ս. Պատրիարք Հօր Նախագահական ճառին։

Բ. Վիճաբանութիւն ի վերայ պաշտօնագրի Վարչութեան յաղագըս առ ինքն յղեալ խնդրոց։

Գ. Տեղեկագիր Քննիչ Յանձնախմբի ի մասին Իփէքճեան Հ. Էֆէնտիի Երեսփոխանական խնդրոյն։

Ինչպէս ծանուցած էինք նախապէս, կը լսեմք թէ Վանայ ազգայնոց կողմէ բազմաստորագիր հանրագիր մը ղրկուած է կայսերական պալատն, որով Վանեցի ազգայինք Վեհ. Սուլթանին հայրական խնամոց ու հոգածութեան համար իրենց անհուն երախտագիտութիւնն եւ առ Օսմանեան գահն իրենց անձնուէր հաւատարմութիւնը կը յայտնեն, եւ միւս կողմէ կը խոստովանին թէ իրենք տեսակ տեսակ վշտերու ենթակայ են, որոց դարմանը Ն. Կ. Վեհափառութեան առատաձեռն շնորհներէն կ'ակնկալեն։

Կարնոյ Հայ դատապարտեալք տեղւոյն եղեռնադատ ատենի վըճռոյն վերաքննութիւնը պահանջած են մայրաքաղաքիս վճռաջինջ Ատենէն, որ սակայն տակաւին ստացած չէ գատին վերաբերեալ պաշտօնական թուղթերն։ Որովհետեւ վըճիռն արդէն հինգ շաբաթէ հետէ տրուած է, թուղթերուն այսչափ ուշանալը զարմանալի կը թուի։

Շատախու ազգայինք խնդրած են Վանայ կուսակալութենէն եւ Ազգային Պատրիարքարանէն, որ իրենց համար դատին դիմացի եղերքը բաւական տեղ շնորհուի հոն փոխադրելու համար իրենց գիւղն, որպէս զի ուրիշ անգամներ կարենան դէրծ մնալ ձեան հիւսքերու հարուածէն։ Այս խնդիր բանակցութեանց նիւթ եղած է այժմ։

Իւր ազգասիրական գործերովն հանրածանօթ ազգային մը Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ շինութեան համար 2,000 ոսկի նպաստ տալ խոստացեր է։ (Հայրենիք)

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—=—

Մարդիկ ընդհանրապէս այնչափ զբաղած են նիւթական աշխարհի հոգերով ու գործերով, և դրական կեանքի փորձութիւնները, մինչև իսկ աղտոտութիւններն, այնչափ կը ճնշեն անոնց վրայ, որ եթէ չլինէին այնպիսի առարկայներ, տեսարաններ, հանդէսներ, որք մերթ ընդ մերթ գան վերացունել մեր հոգիներ, և իմացական աշխարհի մաքուր օդը շնչել տալով, կազդուրել զայնս, պէտք է խոստովանիլ թէ յայնժամ կեանքն յոյժ տաղտկալի և ոմանց համար ալ անտանելի կը լինէր։ Աննիւթ բան մը կայ մեր մէջ, որ ունի իւր պէտքեր, իւր ճաշակներ, իւր վայելքներ. և անոնք որ նիւթական կեանքի դժնդակ պատերազմը կը մղեն անհամար դժուարութեանց դէմ, շուտով կը ձանձրանային անոր, եթէ իրենց գոյութեան այդ աննիւթ մասի մէջ առիթներ չունենային սփոփուելու փառաւոր յաղթանակներու տեսարանովն։ Եւ կեանքն իսկապէս անտանելի կրնայ դառնալ անոնց համար և եթ որք կ'ապրին այն նիւթական կենցաղով միայն, և անմասն են իմացական աշխարհի վայելքներէն։

Բնական տրտմութիւնը, զոր լրագրոյս երկամեայ դադարումն յառաջ բերաւ իւր աշխատաւորաց վրայ, մեր մասին ամենէն աղէկ փարատող դէպքն եղան մեր այցելութիւնք քանի մը մասնաւոր և Թաղային վարժարանաց, որք իրենց ամավերջի քննութիւններն ու մրցանակաբաշխութիւնները կը կատարէին։ Այնքան տարիներէ հետէ որ բաժնուած ենք դպրոցական յարկէն, վերստին այսչափ մօտ գտնելով զմեզ դպրոցական կենաց, զգացինք թէ կ'ապրէինք բոլորովին տարբեր մթնոլորտի մը մէջ, զգացինք թէ կը շնչէինք օդ մը — մաքուր, պայծառ, կենսարար օդ մը — բոլորովին տարբեր այն խառնակ ու վատառողջ օդերէ, զորս մարդ ստիպուած է շնչել անշուշտ շատ մը ասպարէզներու մէջ, բայց մասնաւորապէս տեսակ մը լրագրական ասպարէզի մէջ, ուր հովերու մթնոլորտային 64 կէտերուն կը համապատասխանեն նոյնչափ տեսակ կիրքեր, թշնամութիւններ, վատութիւններ, որոցմէ սովորաբար շրջապատեալ են տեսակ մը խմբագիրք։ Մաքսի դադարման կը պարտէինք այն քանի մը ժամեր զորս յուր օրերու մէջ կրցայինք սահմանել այլ և այլ վարժարանաց վիճակին տեղեկանալու, և այն առթիւ զգալու՝ այժմէն հեռաւոր այլ անմոռանալի անցեալի մը մէջ նմանօրինակ դպրոցական դրասեղանաց վրայ սահած անմեղագոյն կեանք մը, ուր անհնար էր երևակայել իսկ այն մարդկային ստորնութիւններ, որոց հետ օր մը գործ կրնայինք ունենալ։ Բայց հիմակ իրենց տեղը թողունք լրագրութիւնն և իւր փոքրիկ միջադէպեր, և պատմենք ինչ որ տեսանք այն սրբազան յարկերու մէջ, ուր հայութեան սերունդն մի կարևոր մասը կը պատրաստուի կենաց կռւոյ մղելու, և անոր յաղթական դուրս ելնելու։

Տեսանք թէ Տ. Տ. Պէրպէրեան և Գուրգէնի մասնաւոր կրթարանաց մէջ լեզուներն ու գիտութիւնք խնամով աւանդուած էին։ Պէրպէրեան վարժարանի այս տարւոյ ուսումնաւարտ կարգն Հայկական կրթարանի այս տարւոյ ուսումնաւարտ կարգին վրայ ինչ ինչ առաւելութիւններ ունէր, բայց երկու վարժարանաց ալ տնօրէններն, ուսուցչական ձեռնհաս մարմնոյ աջակցութեամբ, ո՛չ աշխատանք և ո՛չ ծախք խնայած էին միջնակարգ կրթութիւն մը իրապէս տալու հայ մանկտւոյն։ Զարմանք կը պատճառէր մեզ տեսնել հազիւ 14 տարեկան պատանիներ, որք Բ. աստիճանի հաւասարութեան խնդիրներ կը լուծէին, նշանակներու դրութիւնը կը բացատրէին, անկեանց հաւասարութիւնները կ'ապացուցանէին, և այլն։ Պէրպէրեան վարժարանն Ազգին կը նուիրէր՝ իբրև ուսումնաւարտ՝ ի մէջ այլոց 15 ամեայ երկու պատանիներ, որք մաթեմադիքայից կամ ուսողութեան բարձրագոյն ճիւղերը տեսած էին հանդերձ տարրաբանութեամբ ու բնագիտութեամբ։ Կը մտածէինք թէ 10-15 տարի առաջ այսպիսի երևոյթ մը անհաւատալի պիտի համարուէր։ Ուսուցման եղանակը թէ՛ շատ բարւոքած էր, և թէ՛ ժամանակի մեծ խնայողութիւն մը կը ներկայէր։ Եօթն տարեկան տղայ մը այդ երկու միջնակարգ վարժարանաց մին մտնելով, 14 կամ 15 տարեկան հասակի մէջ դուրս կ'ելնէր քաջ գիտնալով հին և նոր Հայերէն, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, Անգլիերէն, հանդերձ այս այլ և այլ լեզուաց գրականութեամբք. հմտացած բնական գիտութեանց գլխաւոր ճիւղերուն և՝ մաթեմադիքայից մէջ՝ եռանկիւնաչափութիւնն աւարտած և մեքենագիտութեան սկզբունքը տեսած, հանդերձ ազգային և ընդհանուր պատմութեամբ, աշխարհագրութեամբ, և այլ անհրաժեշտ ուսմանց ու հրահանգներով։ Պէրպէրեան վարժարանն այս տարի Ազգին կուտար վեց ուսումնաւարտներ, որոց երկուքը 17 տարեկան էին, մնացեալք 15 կամ 16 տարեկան։ Ասոնք Պաքալորի (Պաքալէ) վկայական ստացան, ոմանք միայն դպրութեանց կամ գիտութեանց մէջ, այլք երկու ճիւղերու մէջ միանգամայն։ Հայկական կրթարանէն այս տարի ելան չորս ուսումնաւարտք, որոց երեքը կատարեալ վկայական ստացան երկրորդական ուսմանց, իսկ չորրորդը վեց ամիսէն նոր քննութիւն մը տալու խոստմամբ պայմանաւոր վկայագիր մը ստացաւ։ Պէրպէրեան վարժարանի այս տարւոյ 7 ուսումնաւարտներէն մէկ, իսկ Հայկական կրթարանի ուսումնաւարտներէն, որք նմանապէս 7 էին թուով, 3 հոգի չէին կրցած յաջող քննութիւն անցունել և վկայագիր ստանալ։

Հայկական կրթարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարեցաւ ամսոյս երկրորդ կիւրակին, իսկ Պէրպէրեան վարժարանինը՝ վերջին կիւրակին։ Տ. Գուրգէն իւր տեղեկագրով, նշանակելէ յետոյ այն ջանքեր զորս ըրած էր դպրոցին հիմնադիրը կատարելագոյն եղանակաւ մ'ի գործ դնելու համար, կը յայտարարէր թէ կարող է իւր այս տարւոյ 3 ուսումնաւարտները մրցման հանել ընդդէմ այն հայ աշակերտաց, որք նմանօրինակ օտար հաստատութեան մ'ուսմանց ընթացքն աւարտած լինին, սա թէուեթեամբ միայն թէ Հայկական կրթարանի ուսումնաւարտք հարկաւ չէին կրնար նոյնչափ քաջ խօսիլ այս կամ այն օտար լեզու, որ այս կամ այն օտար վարժարանի մը լեզուն լինի. և ասոր դէմ ի հանդէս կը հանէր իւրայնոց ստացած ազգային կրթութեան անժխտելի առաւելութիւններն։ Ի լուր այս աներկիւղ բանից, անհնար էր զսպել ազգային հպարտութեան զխրդմբունելի ըզգացում մը, և մեք ի բոլոր սրտէ կը մաղթէինք որ Գուրգէնեան սանունք յառաջիկայ տարիներու մէջ նորանոր յաջողութեամբք պսակուելով արդեամբք կարենային լռեցնել զանոնք որ տակաւին դժուարութիւն մը չէին կրեր թերահաւատութեամբ ընդունելու իրենց բարեջան Տնօրէնի այս յայտարարութիւնները զորս կանխահաս կը համարէին դեռ։ Այսպիսեաց Տ. Գուրգէն կրնայ պատասխանել ծանուցանելով թէ Նէօլոկոս և ԱՀՆ Ցոյն լրագրաց գլխաւոր խմբագիրք ներկայ գտնուելով իւր աշակերտաց քննութեանց, (որոց մէջ Յունարէն ուսանողներ ալ կան,) և ֆրանսերէն լեզուաւ այլ և այլ հարցումներ ուղղելով անոնց, այնչափ գոհ եղած են իրենց ըստացած պատասխաններէն, որ յայտարարած են թէ այս աստիճան յառաջդիմութիւն մայրաքաղաքիս ո՛չ մէկ Ցոյն երկրորդական վարժարանին մէջ կը տեսնուի։ Տարօրինակ կրնայ թուիլ այս ասութիւն, յիշելով այն մեծ զոհողութիւններ և նիւթական առատաձեռնութիւններ զորս Ցոյնք կ'ընեն իրենց ազգային վարժարանաց յառաջդիմութեան համար. բայց մեր մէջ անհատային անձնուիրութիւնն ու յամառ աշխատութիւնը շատ մը նիւթական նըպաստներու պակասը կը լեցունեն, շատ մը ազգային մերկութիւններ կը ծածկեն, և ասոր օրինակն ո՛չ ուրեք այնչափ յայտնի կը տեսնենք, որչափ ազգային կրթութեան այն մեծ գործին մէջ։

Տ. Պէրպէրեան իւր տեղեկագրով կը ծանուցանէր նորութիւն մը, զոր յառաջիկայ տարիէն պիտի մտցունէ իւր դպրոցի մէջ, և որ բնական հետեւութիւնը կրնայ համարուիլ իւր հաստատութեան ըստացած զարգացման։ Ուսումնարանական չորս տարիներու մէջ 11-12 տարեկանէն մինչև 15-16 տարեկան տղայք այնչափ բազմատեսակ ուսումներ ունին կատարելու, որ կամ չափէն աւելի կը հոգնին, և կամ, թութակօրէն ուսանելով, կարելի եղածին չափ օգուտ չեն կրնար քաղել աւանդուած առարկաներէն։ Ուստի, Տ. Պէրպէրեան կ'առաջադրէ տարի մը աւելցնել ուսումնարանական շրջանին վրայ, որուն պիտի սահմանէ ուսմանց քանի մը բարձրագոյն ճիւղերն, և այս առթիւ մի քանի ճիւղեր ալ պիտի աւելցնէ իւր ուսմանց ընդհանուր յայտագրին վրայ։ Թէև այսպէս տղայք մէկ տարի աւելի պիտի անցունեն դպրոցին մէջ, բայց որովհետև 7 տարեկան տղայ մը, ամեն տարի կարգ փոխելով, լոկ 14 տարեկան հասակի մէջ ուսումնաւարտ կը լինի, տարի մ'աւելի կենալով դպրոցին մէջ, անհամեմատ կրնայ օգտիլ՝ թէ՛ գիտութեանց և թէ՛ լեզուաց կատարելագոյն ծանօթութիւն կամ վարժութիւն մը ստանալով։

Մեզպուրեան աղջկանց վարժարանն ալ, որ ունի 30 գիշերօթիկ և 80 ցերեկօթիկ աշակերտ, այս տարի 3 ուսումնաւարտներ կը նուիրէր Ազգին։ Տեսանք թէ աշակերտուհիք լաւ աշխատած էին մայրենի լեզուի, գրագիտութեան, ֆրանսերէնի և երաժշտութեան։ Վարժուած էին ձեւելու և կարելու, բայց ընտանեկան տնտեսագիտութեան վերաբերեալ դաս մը, որ աղջկանց դպրոցի մը ուսմանց գլխաւոր առարկաներէ մին պարտի լինել, կը պակսէր տակաւին։ Մեզ տրուած տեղեկութեան նայելով, այդպիսի ուսում մը աւանդելու կարող ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի առ այժմ չկար, բայց թէ Տնօրէնութիւնն առաջին առթիւ պիտի մտցունէր զայս ճիւղ իւր դպրոցի մէջ։ Ու զարմանալի տեղեկութիւնն եւս ստացանք, թէ աշակերտուհեաց ծնողքը նախապատիւ կը համարին եղեր որ իրենց զաւակունք դպրոցին մէջ աւելի ֆրանսերէն խօսիլ և դաշնակ ածել սորվին, քան թէ տան կառավարութեան վերաբերեալ նիւթեր. մինչդեռ մեք միամտաբար կը կարծէինք թէ դաստիարակութեան նպատակը պարտի լինել պատրաստել մեր տղայքն իրենց ապագայ կենցաղոյն, և որովհետեւ աղջկանց ապագայ կոչումն՝ իբրև կին և իբրև մայր՝ տան մը կառավարութիւնն, ընտանիքի մը խնամակալութիւնը պիտի լինի, անոր դաստիարակութեան գլխաւոր առարկաներն ալ ասոնց վերաբերեալ բաներ պէտք է լինին։ Բայց հայ ծնողք ոմանք տարբեր կը խորհին եղեր. օրինակի համար, չեն ուզեր որ իրենց աղջկունք դպրոցին մէջ կերակուր եփելու, լաթ լուալու և կարկտելու, հասարակ կար ու ձեւ սորվելու, ի մի բան՝ տնտեսագիտութիւն կոչուած այն պատուական գիտութեան ընտանեկան ճիւղին վերաբերեալ մանրամասնութեանց վարժելու համար ժամանակ վատնեն, որով այդ աղջկունք, երբ ամուսնանան, մեծ անընդունակութիւն կամ դժկամակութիւն ցոյց կուտան իրենց նոր կացութեան շատ մը անհրաժեշտ պարտականութեանց մասին։ Այսով անգամ մ'ևս կը հաստատուի թէ տղայոց կրթութիւնը փափաքուած արդիւնքը չունենար լիովին՝ եթէ կրթիչ ազդեցութիւն մը անոնց ծնողաց վրայ եւս ի գործ չդրուի որ և է կերպիւ։

Եւ արդ, տեսնելէ յետոյ այս երեք մասնաւոր վարժարաններ, բնականաբար սապէս մտածեցինք. Այս Ազգի մէջ դաս մը մարդիկ կան, որք չեն հաւնիր մեր վարժապետաց ու գրագիտաց դասուն, ըսելով թէ անոնք վերացական մարդիկ են, գործ մը չեն կրնար արտադրել այլ առատ խօսքի ու խորհուրդի մարդիկ են, և ո՛չ այլ ինչ։ Եւ սակայն, Հայ Ազգն ունի՞ գործ մը մեծագոյն քան իւր նոր սերնդեան մտային, բարոյական և ֆիզիքական կրթութիւնն. —Ազգին դրամները բարերար նպատակներով կապուելն ու անոնց վրայ նստիլը մեծագոյն ճարպիկութիւն համարող այն գործունեայ մարդիկ իսկ գէթ ի վերին երեսս չեն ժխտեր թէ դաստիարակութիւնն Ազգին մեծագոյն գործն է։ Արդ, ահա՛ երեք վարժապետներ, և ահա՛ իրենց գործերը։ Եւ ո՞ւր են ասոնց չհաւնող [illegible] ոմանց հիմնած, վարած կամ գէթ քաջալերած փառաւորագոյն կամ առաւել արդիւնաւոր կրթարանները։ Շահնազարեան վարժարան մը կար, որ բան մ'էր. այդ հաստատութիւն շատ մը նիւթական առաւելութիւններ ունէր արդի մասնաւոր վարժարանաց վրայ. շէնքը ձրի էր. գիշերօթիկներու թիւն երբեմն մինչեւ 120ի հասած էր. թոշակները շատ աւելի բարձր էին, և դպրոցը կլորիկ գումար մ'ունէր իբրեւ դրամագլուխ։ Եւ որ աւելին էր, դպրոցը կը գտնուէր այս վարժապետաց դասուն չհաւնող դասուց վերաբերեալ անձերու խնամակալութեան ներքեւ։ Եւ սակայն, հակառակ այնքան առաւելութեանց, Շահնազարեան վարժարանը վաղանցիկ գոյութիւն մը միայն ունեցաւ, շնորհիւ գայթակղական վէճմանց ու յոռի մատակարարութեան, ուրիշ շատ մը կերպերով ալ գայթակղութեանց բոյն մը դառնալէ յետոյ։ Եւ այսօր կը տեսնենք թէ ինչ ծառայութիւն որ Շահնազարեան վարժարանը չկրցաւ մատուցանել Ազգին, Պէրպէրեան և Գուրգէնեան կրթարանք եօթն տարիէ հետէ կը մատուցանեն զայն, առաջինն ունենալով միայն 52 գիշերօթիկ և նոյնչափ ցորեկօթիկ աշակերտ, իսկ երկրորդը միայն 65 գիշերօթիկ և 43 ցորեկօթիկ։ Երկուքն ալ ունին ձրի կամ կիսաթոշակ աշակերտներ երկու կարգէ, և Տ. Գուրգէնի տեղեկագրէն կը տեղեկանանք թէ այս 7 տարւոյ ընթացքին մէջ ինք աւելի քան 50 ձրիավարժ աշակերտներ նուիրած է Ազգին։ — Վարժապետաց ու գրագիտաց արհամարհեալ դասուն և անոնց չհաւնող մեծանուն էֆէնտիներու դասուն միջեւ մեր մտքի հաստատած այս հակադրութիւնն աւելի կը շեշտուէր, երբ խորհէինք թէ՝ իբր 10 ամիս առաջ՝ ժամանակիս ազգային մեծատուններն ալ Ս. Պատրիարք Հօր խոստացան կեդր. վարժարան մը բանալ, 1,500 ոսկի ստորագրեցին, և մասնախումբ մը կազմեցին, բայց դեռ որ և է նիւթական ձեւ մը չտուին իրենց խոստմանց ու արտաքին բարեյօժարութեան, հանդերձ այն մեծ ճարպկութեամբ, բանգիտութեամբ և այլ դրական արժանեօք, որք հարկաւ կը պակսին (*.*) վարժապետաց ու գրագիտաց դասուն...։

Եւ պէտք չէ կարծել թէ ժողովուրդն ինք եւս այս տեսակ խորհրդածութիւններ չըներ, զի տեսներեւ տեսանք որ ժողովուրդը մեծ համակրութեամբ կը շրջապատէր այս երեք մասնաւոր վարժարաններ։ Անոնց մրցանակաբաշխութեան հանդէսները շքեղ տեսարաններ էին դպրոցական յաջողութեանց ու ժողովրդային համակրանաց։ Օրթագիւղի եկեղեցին լի էր գեղջկուհիներ և հեռաւոր լաւագոյն ընտանեօք Հայկական կրթարանի մրցանակաբաշխութեան օրն, և Իւսկիւտարի հայ ժողովուրդն հո՛ն էր ուր՝ նախընթաց կիւրակի՝ Տ. Մեզպուրեան իւր աղջկանց վարժարանի և՝ այս կիւրակի՝ Տ. Պէրպէրեան իւր մանչ տղայոց վարժարանի տարեկան հանդէսները կատարեցին։ Երեք վարժարանաց ալ ուսանողաց թիւը տարուէ տարի կ'աւելնայ. մանաւանդ Պէրպէրեան վարժարանին մէջ վերջին տարին 40 աշակերտաց յաւելում մ'եղած էր։ Կը տեսնուի այս է սակայն թէ այդպիսի կրթական հաստատութիւնք, թէ՛ իրենց ապագայն ապահովելու և թէ՛ ներկային մէջ մեծագոյն զարկ մը տալու համար աշակերտաց յառաջդիմութեան, կը կարօտին մասնաւոր առատաձեռնութեանց, կրթական նուիրատուութեանց, և ճիշդ այս տեսակ բաներ կը պակսին մեր մէջ։ Ո՞ւր են այն բարերար և կրթասէր մեծատունք, որք իրենց ծախիւք չքաւոր բայց ուշիմ աշակերտներ պահեն այս երկրորդական վարժարանաց, որպէս զի հոն կատարեալ կրթութիւն մը կարենան ստանալ։ Տ. Գուրգէն կարող եղաւ ծանուցանել միայն երեք պաշտպաններու անուններ, որոց ամենէն աւելի առատաձեռնն—Ցոյն մ'էր, մեծանուն բարերարն Պ. Նորիկի Զարիֆի։— Այս կէտ եւս մեզ համար վճռական փաստ մ'էր թէ մեր վարժապետական դասուն չհաւնող մեծատունք ոմանք իրօք ազգային դաստիարակութեան իսկ բարեկամ չեն. և թէ ինչպէս իրենք իրենց ծախիւք աւելի կանոնաւոր, աւելի կատարեալ կրթարաններ չպիտի հիմնեն, ուղղակի կամ անուղղակի ալ չպիտի քաջալերեն եղած կանոնաւոր կրթարանները, զի չեն համակրիր՝ ո՛չ թէ այս կամ այն անձի այլ նոյն իսկ Դաստիարակութիւն կոչուած բանին։

Բայց մեք ցարդ մէկ մասը միայն յայտնեցինք այն տպաւորութեանց զորս ստացանք մեր դպրոցական այցելութիւններէ, և մանաւանդ դեռ բան մը չըսինք Թաղային վարժարանաց վրայ։ Եւ որովհետեւ մեր խօսքն արդէն երկարեցաւ, վաղուան կը թողունք շարունակութիւնը։

ՈՒՍՈՒՄՆԱՒԱՐՏՔ ԱՅՍ ՏԱՐՒՈՅ

ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Օրիորդք

Վերգին Սեզրոսեան
Ռոմէլա Չէօմիւշեան
Նազիկ Բարէյեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

Պարոնայք

Արմենակ Սոմունճեան	Կիրասոնցի
Յարութիւն Ինճէճեան	Կարնեցի
Ստեփան Մելքիսեդեկեան	Պրուսացի
Կարապետ Բագրատունի	Զմիւռնացի
(Պայմանաւոր վկայագիրով)	

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Պարոնայք

Թադէոս Գարակէօզեան	Կ. Պոլսեցի
Լևոն Փաշալեան	»
Լևոն Շահպազեան	»
Գրիգոր Նէվրուզեան	»
Յակոբ Արապեան	»
Պետրոս Մախոխեան	Տրապիզոնցի

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

—=—

Քաղաքական ժողովն իւր յուլիս 6ի նստի մէջ, զբաղեցաւ փակեալ Շահնազարեան վարժարանի խնդրով։ Լսեց այս մասին յառաջագոյն կարգեալ մասնախմբին տեղեկագիրն, և որոշեց սա իմաստով նամակ մը գրել Ա. Ջանդ էֆէնտիին, որ Նուպար փաշայի փոխանորդն է այս խնդրոյ մէջ. — Քաղաքական ժողովը Շահնազարեան վարժարանի ելեւմտից խառնուիլ չուզեր, ինչպէս չէ ուզած ի սկզբանէ անտի. և այդ հաստատութեան պարտուց կարգադրութիւնը կը վերապահէ Նուպար փաշային և անոր փոխանորդին։ Նկատելով սակայն որ հոգելոյս Շահնազարեան վարդապետ 1,000 ոսկի դրամագլխով գիշերօթիկ վարժարան մը հիմնելու համար կտակ ըրած է, Ազգ. Վարչութիւնն իւր պաշտօնի բնութեամբ և Սահմանադրութեան բացորոշ տրամադրութեամբ պարտաւոր է հսկել ազգային կտակաց գործադրութեան։ Ուստի, կը յանձնարարէ Ջանդ էֆէնտիին տեղեկութիւն տալ թէ Շահնազարեան վարդապետի կտակին գործադրման համար, որուն կտակարար կարգուած է Նուպար փաշա, ի՛նչ միջոցներ տնօրինուած են։ Ի մի բան, Ազգ. Վարչութիւնը չուզեր մտնել փակեալ վարժարանի նիւթական կացութեան, այսինքն գոյացած պարտուց և անոնց փոխարէն վարժարանին դրամագլուխը կազմող քոնսոլիտէներուն դրաւի ենթարկման և գրեթէ փճացման վերաբերեալ կնճռալից և ցաւալի խնդրոյ մէջ, այլ կը պնդէ Շահնազարեան վարդապետի կտակին գործադրման վրայ։ Աւելի պիտի ունենանք մանաւանդ խօսելու այս կարեւոր խնդրոյ վրայ։ Ժողովն ինչ ինչ մասնաւոր գործոց քննութեամբ զբաղելէ յետոյ, շարունակեց խորհրդածել Ելմասեանի խնդրոյն վրայ, առանց եզրակացութեան մը յանգելու։ — Խառն ժողովն, որ մի քանի շաբաթէ ի վեր չէր գումարուած, իւր նոյն աւուր նստի մէջ, տեղեկանալով Խորէն եպիսկոպոսին Մալաթիայէ քաշած մէկ հեռագրէն, թէ տեղւոյն ազգ. ժողովները վերակազմուած են, Մալաթիոյ առաջնորդական տեղապահ կարգեց Ցէրունեան Տ. Մաղաքիա վարդապետը։ Մանճըլըխի վիճակին ազգայինները բաւական ժամանակէ հետէ բոլորովին անխնամ և անիշխանական կացութեան մը մէջ գտնուելով, ժողովը գրեց Սեբաստիոյ առաջնորդին որ անձամբ հոն երթայ, ազգ. ժողովները կազմէ, և իրաց վիճակը տեղեկագրէ Ազգ. Վարչութեան։ Ժողովը կատարեց նաև Դատաստանական խորհրդոյ ինչ ինչ ամուսնական վճռագրոց դէմ պաշտպանուած վերաքննութիւններն, և հաստատեց զանոնք։

—

Քաղաքական ժողովն իւր յուլիս 13ի (և վերջին) նստի մէջ, լսեց Պօլսեցեան Ստեփան փաշայի մէկ տեղեկագիրն Եգիպտոսի ազգ. կալուածոց հին խնդրոյն վրայ։ Ն. վսեմութիւնն ծանուցած լինելով թէ տեղւոյն ազգ. մնացուկը տարապայման անձկութեան մէջ կը գտնուի, և կալուածոց դրաւի ենթարկման պատճառաւ իրաց վիճակն հետզհետէ կը ծանրանայ, և կարգադրութեան համար իրաւախոհութիւն մ'առաջարկած լինելով, ժողովն իւր ատեան հրաւիրեց նախորդ առաջնորդ Մեսրոպ սրբազանն, և յետ բանակցութեան, նկատելով թէ այդ կալուածոց գրաւը, որ Միջազգային դատարանէն հաստատեալ է, ծանրագոյն հետեւանք կրնայ ունենալ, և թէ արդէն ազգ. հասութից մէկ մասը գանձուած է պարտատէրը՝ Եուսուֆ Կիւզէլ[illegible] Մուհամէտ Ալիոյ Ալմէթ կողմէ, [illegible] մասն ալ կը փճանայ. և նկատելով թէ այս օտարազգիք կը նեղեն ազգ[illegible] ական վարչութիւնը, Քաղ. Ժողովը բանաւոր գտաւ Ստեփան փաշայի առաջարկած իրաւախոհութիւնն, և ըստ այնմ պարտատէրը պահանջքը զեղչելով, ապահովութիւն ստացաւ Մեսրոպ սրբազանէն որ այդ պարտատէրը վրայ [illegible] յական ազդեցութիւն մ'ունի, [illegible] պէս զի համոզէ պարտատէրը և խնդիրն այսպէս փակել յօգ[illegible] Եգիպտոսի ազգ. մնացուկին։

Ժողովն զբաղեցաւ նաև Ա[illegible] հիւանդանոցի վերաբերեալ [illegible] խնդրով մը։ Բայց իւր ժամանակի մեծագոյն մասն Եգիպտ[illegible] խնդրոյն զոհած լինելով, չկր[illegible] զբաղիլ Պատրիարքարանի ելմտ[illegible] խնդրովը։

Ցնահական խորհուրդը [illegible] ժողովոյ այն նստին ներկայեց [illegible] ւերացում՝ Սամաթիոյ [illegible] Գէորգ եկեղեցւոյն վերաշինութ[illegible] յատակագիծը, զոր ատենապետ [illegible] Սեթեան էֆ. ազգ. ճարտարապետ[illegible] ոմանց հետ պատրաստած էր։ Նո[illegible] կառոյց եկեղեցին պիտի ուն[illegible] նախորդին ընդարձակութիւնն[illegible] կանգ. երկայնութիւն, 28 լայն[illegible] թիւն և 15 կանգ. բարձրութ[illegible] 6000 ոսկւոյ ծախք մը պիտի [illegible] որ մեծ մասամբ ապահովուած[illegible]

Կրօնական ժողովն, որոյ [illegible] պետը՝ Մինթանճեան Գրիգոր [illegible] կոպոս, նա առած է իւր հրա[illegible] կան, նոյն օր ինչ ինչ ըն[illegible] գործովք պարապեցաւ։

—

Ազգային ժողովէն ընտ[illegible] լիազօր յանձնաժողովն կաթ[illegible] սական խնդրոյ՝ կը շարունակէ [illegible] նիստեր։ Յանձնաժողովը կը [illegible] իւր մասնախմբի շինած ծրագ[illegible] րով, որոց նիւթն են Ամենայ[illegible] յոց կաթողիկոսութիւնն՝ ըստ [illegible] յաստանեայց եկեղեցւոյ կան[illegible] ու աւանդութեանց, իւր ըն[illegible] թեան եղանակն, են։ Այս [illegible] կէտի մասին տարբեր ծրագրեր [illegible] նիս Սեբիլէհճեան էֆէնտի և [illegible] սրբազան, բայց խորհրդակցութիւ[illegible] վերջնական եզր մը չեն ունեց[illegible] տակաւին։ Ըստ ամենայն հաւան[illegible] կանութեան, Ազգ. Երեսփ. ժողո[illegible] պիտի հրաւիրուի իւր վճիռը [illegible] յաղեալ խնդրոյ կարգադրութ[illegible] նական սկզբանց վրայ։ Յանձնաժ[illegible] ղովոյ անդամներէն մին՝ լրագր[illegible] Տնօրէնն, որ դեռ անկողին կը [illegible] ռայ, հիւանդութեան պատճառ[illegible] անկարող եղած է ներկայ գտնուել[illegible] վերջին քանի մը նիստերու։

—

Մեր փակման միջոցին, [illegible] նական խորհուրդը չորս կամ [illegible] նիստեր ըրաւ, յորս ըստ [illegible] մասին զբաղեցաւ ազգային [illegible] կան և գաւառական վարժ[illegible]

վերաբերեալ ընթացիկ գործերով։ Բայց ամիսէ մը հետէ խորհուրդը նիստ չըներ, որովհետեւ իր անդամք մեծ մասամբ վարժարաններու անօրէն լինելով, այդ միջոցին իրենց դպրոցաց հարցաքննութեամբք ու պարգեւաբաշխութեամբ կը զբաղէին։

Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը նամակաւ մը ծանոյց Ուսումնական խորհրդին թէ այդ յարկի մէջ Որբանոցի աշակերտաց համար Արհեստանոց մը հաստատելու մասին խորհրդին շինած ծրագիրն ընդունած է, ճանչելով անոր ստիպողական պէտքը. բայց Հիւանդանոցի ներկայ ելմտացոյցն օրինաւոր արհեստարանի մը պատրաստութեան միջոցները չտար. ուստի, այդ ծրագրի գործադրումն յետաձգուած է ի հարկէ ստիպեալ, և որոշուած է ջանալ Որբանոցին կրթական վիճակին բարւոքմամբ ու ընդարձակմամբ, հիմ բռնելով Ուսումնական խորհրդոյ յայտագիրն։ Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէր վաւերել ուսմանց մանրամասն ծրագիր մը, զոր Որբանոցի ուսուցչական մարմինը պատրաստած էր։

Այս նիւթոյ վրայ խորհրդակցելու համար, Ուսումն. խորհուրդն յունիս 21ին Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան հետ համագումար նիստ մ՚ըրաւ։ Հոգաբարձութիւնն աւելի մանրամասնաբար յայտնեց ինչ որ իր նամակաւ ըսած էր. ի վերջոյ որոշուեցաւ առ այժմ յետաձգել Արհեստարանի հաստատումը։ Խորհուրդն ապահովցուց Հոգաբարձութիւնը թէ Որբանոցին կրթական մասին նկատմամբ իր հսկողութիւնն ու հոգատարութիւնն անպակաս պիտի ընէ։

Տփղիսէն Պ. Նիկողայոս Տէր Ղեւոնդեանց յանձնարարած լինելով Հ. Իփէքճեան էֆ.ի որ իր հեղինակած Ս. Պատմութեան ու Քերականութեան Կ. Պոլսոյ աշխարհաբարով արտատպման արտօնութիւնն իր յարմար դատած հիմնարկութեան յանձնէ, և Իփէքճեան էֆ. զայն արտօնութիւն Ուսումն. խորհրդոյ նուիրած լինելով ի նպաստ կրթական Արկղի ապագրելու համար, Ուսումն. խորհուրդը շնորհակալութիւն յայտնել որոշեց Իփէքճեան էֆ.ին և Պ. Ղեւոնդեանցի։

Ուսումն. խորհրդոյ անդամ Մ. Զէրազ էֆ. հրաժարեր է, պատճառելով պիտի բռնէինք պատրուակելով թէ Ազգ. Ժողովոյ Ա. ատենադպրութիւնն արդէն բաւական կը զբաղեցնէ զինք։ Կը յուսանք սակայն թէ իր հրաժարական չընդունուիր. որովհետեւ Ազգային Ժողովոյ ցանցառ նիստերու ատենադպրութեանց գործն՝ որչափ ալ ծանր համարուի՝ Զէրազ էֆէնտիի կարողութիւններն ու ժամանակն սպառելու չափ բազմաշխատ պաշտօն մը չկրնար լինել։ Նաեւ, Զէրազ էֆէնտիի կողմէ անարդարութիւն կը լինի իր զբաղմանց վրայ խօսիլ, երբ խորհրդին ուրիշ անդամք, մանաւանդ Տեարք Պէրպէրեան, Մէզպուրեան և Գուրդէն, աւելի ծանր զբաղումներ ունեցող անձինք են։ Ձեռնհաս ազգայնոց փախուստ տալն ազգային պաշտօններէ՝ քաջալերելիք ունակութիւն մը չէ։

Տնտեսական և վանօրէից խորհուրդք կը շարունակեն իրենց նիստեր։ Առաջնոյն մի քանի անդամք հրաժարած են, և այժմ ատենապետի պաշտօնը կը վարէ Սեթեան Միհրան էֆ։ Երկրորդն ալ իր օրակարգը դրած է ընդհանուր վանօրէից բարեկարգութեան ծրագիր մը։

Առաջնորդութեանց նորոգ կազմակերպութեան և վիճակային սահմանաց որոշման յանձնաժողովն, որ կը շարունակէ իր աշխատութիւններ, յունիս 30ին վանօրէից խորհրդին հետ համագումար նիստ մ՚ընելով, նկատողութեան առին այն անպատեհութիւններ որք ծագում կ՚առնուն վանահարց և առաջնորդաց իրարու նկատմամբ բռնած անկախ դիրքէն, և որոշեցին վանքերը Գաւառական վարչութեանց և առաջնորդաց հսկողութեան ներքեւ դնել, վիճակներէն յանուն վանուց հաւաքեալ պտղինքէն որոշեալ մէկ մասն յատկացնել առաջնորդաց ապրուստին, վանահայրերն ըստ Սահմանադրութեան Միաբանական ընդհանուր ժողովոյ քուէով ընտրել տալ, ընդ նախագահութեամբ առաջնորդին։ Վանօրէից խորհուրդն ու յանձնաժողովը նորէն պիտի խորհրդակցէին այս խնդրոյ վրայ։

ՏՈՔԹՈՐ Մ. Հ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

—o—

Հայազգի երիտասարդ բժշկաց համակրելի դասուն վրայ նոր յաւելում մ՚եղաւ այս օրերս։

Տօքթ. Մ. Հ. Մինասեան եօթն տարի առաջ աւարտած էր հանրածանօթ Բուզէրդեան վարժարանի ուսմանց ընթացքն։ Ապա տարի մը բժշկութեան ուսման պարապած է Պէյրութի "Սիրիան Քոլէճ" կոչուած Ամերիկեան հաստատութեան մէջ։ Յետոյ տարի մը մայրաքաղաքիս մէջ առանձին և բժշկի քով շարունակած է իր նախընտրած ուսումը։ Չորս տարի առաջ Ամերիկա գնացած է, ուր, յետ երկու տարւոյ ուսումնական նոր ընթացքի մը, բժշկութեան վկայական առած է Նիւ-Եորքի համալսարանէն։ Մանհաստան կոչուած աչքի և ականջի հիւանդանոցին մէջ շրջան մը կատարելէ, և նոյն միջոցին Նիւ Եորքի մէջ բժշկութեամբ զբաղելէ յետոյ, Ֆիլատէլֆիա քաղաքին մէջ "Բէնսիլվէնի Սքուլ օվ Անաթօմի էնտ Սըրճըրի" կոչուած դպրոցին մէջ գործնական վիրաբուժութեան հետեւած է, և նոյն միջոցին մանկաբարձութեամբ զբաղած է այդ քաղաքի մէջ։ Ապա տարի մը Փարիզի մէջ անցունելով, հիւանդանոցներու այցելած, բժշկական դպրոցին դասերուն ներկայ գտնուած, և իր արուեստը կատարելագործելու հետամուտ եղած է։

Այժմ, Տօքթոր Մինասեան Կ. Պոլիս վերադարձած է, ուր իր անձնուէր խնամքը կը նուիրէ ամէն կարգի ու ամէն տեսակ հիւանդաց։ Ապագայ ծանուցմամբ մը պիտի նշանակենք իր ընդունելութեանց ու այցելութեանց ժամերն, որք դեռ չեն որոշուած։ Բայց այժմէն կրնանք իմացնել յարգոյ հասարակութեան թէ զՏօքթոր Մինասեան կարելի է գտնել իր տան մէջ, ի Բերա, Լժին ճամի փողոց, թիւ 45, հանդէպ Բրուսիացւոց եկեղեցւոյն։

Կը շնորհաւորենք զՏօքթոր Մինասեան այն յաջողութեանց համար, զոր արդէն ձեռք բերած է իր արուեստի այլ և այլ ճիւղերուն ուսման ու կիրառութեան մէջ, և ապահով ենք թէ բժշկական ասպարէզին մէջ իր ճարտարութեամբ և նորանոր յաջողութեամբք տակաւ առ տակաւ նշանաւոր մէկ անդամը պիտի դառնայ մայրաքաղաքիս Հայ բժշկաց դասուն։

ՔՈԼԵՐԱՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

———

Ընդունուած է թէ եգիպտական երկիրն աւերող քոլերան՝ Հնդկաստանէն մուծուած է յԵգիպտոս, թէպէտեւ Անգլիացիք ասոր հակառակը կը պաշտպանեն։

Տիմեաթ ղրկուած բժշկական երկու մասնախումբք, որք հիւանդութիւնն ստուգելու եւ անոր սկզբան վրայ խուզարկութիւններ ընելու պաշտօնն ունէին, սկզբամբ ընդունեցին թէ հիւանդութիւնն արտաքուստ մուծեալ էր յԵգիպտոս. բայց յիշեալ մասնախումբք որ եւ իցէ գրական ապացոյց չէին կրցած գտնել այժմ նոյն երկրին մէջ տիրող քոլերային գոյացման կերպն աղէկ մ՚ստուգելու համար։

Բայց Բոր-Սաիտի առողջապահական ժողովոյ տեսուչն Տ. Ֆլոտ իր խուզարկութեանց մէջ աւելի յաջողութիւն ստացաւ։ Յիշեալ բժիշկն ստուգեց թէ Մուհամմէտ Հալիֆա անուամբ մէկն Տիմեաթ բերած էր քոլերան։ Այս մարդն Անգլիական Թիմոր անուանեալ շոգենաւուն մէջ, որ Պոմպայէն կուգար, կրակավար էր, եւ 18 յունիսին Բոր-Սաիտ ելնելէն ետեւ անմիջապէս Տիմեաթ գացած էր, ուր 4 օր ետքն, այսինքն 22 յունիսին եւ ոչ թէ, ինչպէս ընդհանրապէս կը կարծեն, 24ին, սարսափելի պատուհասն յառաջ եկաւ։

Վերոյիշեալ բժիշկն իր Գահիրէի հանրային առողջութեան ժողովոյ նախագահին, Սալէմ փաշայի գրած նամակին մէջ կ՚ըսէ նաեւ թէ «կարելի է թէ, Պոմպայէն Թիմոր նաւուն մեկնելէն ետեւ անոր մէջ քոլերա պատահած եւ ըստ հետեւորդի Հալիֆան իր Բոր-Սաիտ հասած միջոցին հիւանդութեան առաջին շրջանին մէջ գտնուած ըլլայ. Կ՚երեւի նաեւ որ այս մարդը Տիմեաթ հասած ժամանակն քոլերական թունէն բռնուած ըլլայ։»

Եգիպտական երկրին մէջ քոլերային ինչպէս յառաջ եկած ըլլալն այսպէս համառօտակի նկարագրելէն ետեւ, անոր վրայ քիչ շատ ծանօթութիւն տալ կ՚ուզենք, զորս կարծենք թէ մեր ազգային հմուտ բժիշկք հուպ ընդ հուպ ընդարձակ կերպիւ պիտի լուսաբանեն ձեր պատուական թերթին մէջ։

Ամէն մարդ գիտէ, կ՚ըսէ Տ. Վիբոլոթ իր 1845-46-47ին պատահած Քոլէրա-Մորպուսին վրայ հրատարակած գրքին մէջ, «թէ բժշկութեան հայրն հիւանդութիւն մը նկարագրած է զոր *** (մաղձային հոսումն) կը կոչէ։ Հնութեան ուրիշ բժիշկք յորս յիշելու արժանի է կապադովկիացի Արեթէ բժիշկն, մեզ յիշեալ հիւանդութեան վրայ շահաւէտ դիտողութիւններ ձգած են, բայց յիշեալ հիւանդութիւնն այն յատկութիւններն ունէր ինչ յատկութիւնք որ մեր այս օրուան օրս *** կոչած հիւանդութիւնն ունի, այսինքն թէ անջատեալ իմն կերպիւ յառաջ կուգար։ Սիտէնհամ որ Անգլիացի Հիպպոկրատն կոչուեցաւ, այն առաջին բժիշկներէն եղաւ, որք հանրային ուշադրութեան ենթարկեցին կերպ մը տարափոխիկ քոլերական ախտ, որ ամէն տարի Լոնտրայի մէջ պաղոց ժամանակն կը պատահէր։ Մի եւ նոյն դէպքն պատահեցաւ նաեւ Եւրոպիոյ ուրիշ տեղեաց մէջ։ Այսպէսով նոյն տեսակ տարափոխիկ ախտեր նշանակուեցան 1544 Նիմի մէջ, Լոնտրայի մէջ գլխաւորաբար 1669ին, 1676ին եւ 1741ին, Բալիզու մէջ շատ հեղ, բայց եւս առաւել 1730, 1741ին եւ 1780ին, Լիոն քաղաքին մէջ 1822ին եւ այլն։ Այսու ամենայնիւ այս փոքր տարափոխիկ հիւանդութիւններն որք մթնոլորտական բաղադրութեան սեպհական ազդեցութեան մը ներքեւ յառաջ կուգային, եւ թէպէտեւ խիստ մահացու էին, բայց իրենց ծագում առած տեղեաց յատուկ ըլլալով, երկրիս մէկ մասէն ուրիշ մէկ մասն չէին անցներ։

«Նման կ՚երեւի թէ Հնդկաստան առանձին իմն կերպիւ քոլերային հիւանդութեան ենթարկուեցաւ, այնպէս որ Գանգէս գետոյն Տելդան յիշեալ հիւանդութեան ծննդավայրն ու հնոյն համարուեցաւ։»

Մօսերա Լա Թիպուէի 164 թուոյն մէջ Պ. Պրինէնէթի բժիշկն, քոլերայի վրայ հրատարակած մէկ յօդուածոյն մէջ, կ՚ըսէ թէ այն ամէն բժիշկներն որք քոլերայի յԵւրոպա բերած զանազան այցելութեանց վրայ գրեցին, սա գլխաւոր դէպքիս վրայ համամիտ են թէ, քոլերա ըսուած հիւանդութիւնն Հնդկաստանի գետոյն շրջակայքն գտնուող տեղեաց յատուկ հիւանդութիւն մըն է։ Այս գետոյ ջրերուն մէջ է որ, մարդուս գործարանաց մէջ քոլերայի ծնունդ տուող տարրն կը գտնուի։ Այս հիւանդութեան ենթարկեալ մարդն այնպիսի նշաններ կը ցուցնէ, զորոնք *** կը կոչեն եւ որուն տարափոխիկ ախտ մ՚ըլլալն ընդունուած է։

Եւրոպիոյ մէջ քոլերա ըսուած հիւանդութեան բերած զանազան արշաւանքն դիտութեան ցուցուցին թէ Հնդկական-Մորպուսին սերմն, մեր կլիմայից մէջ չի կրնար յաջողութեամբ մնալ։ Գիտցուած է նաեւ որ իւր մեր մէջ երեւան գալը՝ յիշեալ տարրին մեր ներսը մուծուելուն հետեւութիւնն է։

Կրնայ ըլլալ, կը յաւելու նոյն բժիշկը, թէ քոլերանման հիւանդութիւնք Եւրոպիոյ մէջ յառաջ գան, ու շատ մը մարդիկ հետ զհետէ անկէ բռնուին, բայց այս հիւանդութիւնք ոչ երբեք տարափոխիկ են։ Այս հիւանդութիւնք կրնան յոյժ ծանրեան մ՚արդիւնքն լինել, որ դաս մը մարդոց վրայ պատահին, բայց ոչ երբեք օրուան եւ կամ քիչ ժամանակի մը մէջ. շատ մը հիւանդներ չեն կրնար սպաննել, ինչպէս նաեւ հիւանդութեան յառաջ եկած տեղեաց մէջ, հիւանդութիւնն ուզէ մահացու ըլլայ, ուզէ ոչ, մահաբեր սերմունք չեն տարածեր։ Այս քոլերայանման հիւանդութեանց (խօսողն միշտ յիշեալ բժիշկն է) հասարակ պարագայքն, որք սեպհական սխալ մ՚ունին, եւ որք որոշեալ եղանակաց եւ երկրի մը որոշեալ կլիմային ներքեւ տեղի կ՚ունենան՝ պէտք չէ շփոթել բուն քոլերային հետ։

Առաջին հիւանդութեան յառաջ գալուն համար տեղական որոշեալ պատճառաց զուգորդութիւնն պէտք է, ուր որ երկրորդին յառաջ գալու համար մարդոց գործարանաց մէջ Հնդկական քոլերային սերման ներկայութիւնն պէտք է։ Այս սերմն Գանգէս գետոյն Ջրոց բնախօսական պարագայից յատկանիշ արդիւնքն ըլլալով, եւ ոչ մի կերպիւ ուրիշ երկիրներուն կլիմայական եւ ջրագիտական պարագայից մէջ ինքնաբերաբար չի կրնար յառաջ գալ։

Ասկէ ետեւ վերոյիշեալ բժիշկն իր յօդուածը կը վերջացնէ հաստատելով որ այժմ եգիպտական երկիրն արշաւող քոլերան բուն Հնդկական տարափոխիկ ախտն է, եւ այլն։

Քանի մը տարիներէ ի վեր շատ մը վիճաբանութիւններ եղած են գիտնալու համար թէ արդեօք փոխադրական ախտերն՝ համայն մթնոլորտին մէջ տարածուած մանրադիտակային ամենափոքր կենդանական կամ բուսական սերմերէն յառաջ կուգա՞ն թէ չէ։ Ասոր վրայ շատ վիճաբանութիւններ ըլլալէն ետեւ գրեթէ ընդհանրապէս ընդունուած է թէ, փոխադրական ախտերն վերոյիշեալ մանրադիտակային ամենափոքր սերմերէն յառաջ կուգան, որք ***, ***, ***, եւ այլն անուամբ ծանօթ են (*)։

Գաղղիոյ մէջ գլխաւորաբար Պ. Բասթէօր նշանաւոր հանդիսացաւ իր մանրադիտական կենդանեաց վրայ ըրած փորձերովն, որով յիշեալ գիտնականն կարողացաւ ցուցընել թէ տարափոխիկ հիւանդութիւնք մթնոլորտին մէջ սփռեալ զանազան մանրադիտակային կենդանական եւ բուսական ամենափոքր սերմերու միջոցաւ կը փոխադրուին։ Յիշեալ մանրադիտակային կենդանիներն, զորս մեր ներսը հարիւրներով ու հազարներով կը հիւրընկալենք, մեզ կրնան պարգեւել զանազան հիւանդութիւնք, ինչպէս ***, ծաղիկն, ***, եւ այլն։ Հիւանդանոցներու սրահներուն մէջ յիշեալ սերմերն խիստ բազմութեամբ կը գտնուին։

Այսպէս ի Բարիզ ամենաբազմամարդ փողոցներուն մէջ, մէկ խորանարդ օդին մէջ 3000էն մինչեւ 4000 սերմ կը գտնուի. բայց հիւանդանոցաց մթնոլորտն առհասարակ մէկ խորանարդ մեդրին մէջ 7000-8000 սերմ կը պարունակէ։

Քոլերան ալ, ըստ այժմեան գիտնական բժշկաց, Հնդկաստանի Գանգէս գետոյն ջրոց արդիւնքն եղող սերմ մ՚է, եւ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ վերոյիշեալ մանրադիտակային միգրոպին մէկ տեսակն որ դեռ ճանչցուած չէ, կ՚ըսէ Գաղղիացի Միքէլ բժիշկն, եւ թէ յիշեալ հիւանդութեան յատուկ միգրոպին խնդիրը դեռ նմանութեանց (***) վրայ կայացեալ է։

Պ. Միքէլ բժիշկն, որ Գաղղիոյ Մոնսուրիի օդերեւութաբանական դիտարանին մէջ մանրադիտական ուսմամբ կը պարապի, այն կարծեաց վրայ է թէ քոլերան յառաջ բերող մանրադիտական սերմերն կամ կենդանիք մեծ տարածութիւններ չեն կրնար անցնիլ եւ թէ ընդարձակ երկրէ կամ ծովէ մ՚անցած ժամանակնին զանազան պատճառներով ճամբան կը մեռնին եւ կ՚անհետանան։ Յիշեալ բժիշկն կը յաւելու թէ մարդուս մտաց հակառակ կուգայ հաւատալ թէ, հովերէ քշուած հիւանդութեան սերմունք, զորոնք ժամանակն ու չորութիւնն տկարացնելէն ետեւ, ամենամեծ դիպուածով մը զան կենդանի էակէ մը շնչուին եւ այսպէսով տարափոխիկ հիւանդութեան մը տեղի տան։ Մեզի հաւանական կ՚երեւի, կ՚ըսէ դարձեալ նոյն բժիշկը, ընդունիլ այն բոլոր դարերու բժշկաց հետ թէ հեռաւոր տարափոխիկ հիւանդութեանց սերմերն ուղեւորներու եւ հիւանդութեան կենդրոնէն բերուած առարկայից հետ միատեղ եկած են։

Ուրեմն, երկրի մը մէջ քոլերայի մուտքն արգիլելու համար բացարձակ քառասնեակ (քարանթինա) մը պէտք է, առանց որ եւ իցէ բացառութեան, ախտացեալ տեղերէն հիւանդութեան ներմուծումն արգիլելու համար, եւ թէ հիւանդութեան զարգանալէն ետեւ՝ նաեւ յիշեալ քառասնեակն շարունակելու է։ Կայսերական կառավարութեան առ այս եւ Մայրաքաղաքիս մաքրութեան նկատմամբ ըրած ջանքերն խիստ գովելի են, որով կարծենք եւ յուսանք թէ սպառնացող սարսափելի ախտէն այսպէսով պիտի կարենանք ազատ մնալ։

Հ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

(*) Այսպէս կը կոչուին մթնոլորտին մէջ գտնուող ամենափոքր մանրադիտական կենդանիք, որոց հայերէն բառերը տակաւին մեզ կը պակսին։ Հ. Բ.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Մեր դադարման միջոցին կայսերական հրամանագիր մը հրատարակեցաւ որ Օսմ. դրամոց միացման համար ձեռք առնուելիք միջոցներ կը հրամայէր։ Ելմտական խորհրդական Վէքենտորֆ պէյ՝ Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչութեան մէջ գտնուող Օսմ. պատուիրակին եւ վարչական խորհրդոյն նախագահ Պ. Լոկար Վինսընթի հետ՝ տեղեկագիր մը պատրաստեց, որ կառավարութիւնն եւ ժողովուրդն ոսկի եւ արծաթ դրամոց տարբերութենէն յառաջ եկած վնասէն ազատելու միջոցները կը ցուցընէր։ Այս տեղեկագիր՝ Ելմտական նախարարութեան խորհրդոյն մէջ քննուելէ յետոյ Պետական խորհրդոյ օրէնսդրական ճիւղին յանձնուեցաւ։ Հաշուակալութեան ատենի նախագահ Յովհաննէս էֆէնտի, Վէթէնտորֆ պէյ եւ ուրիշ ձեռնհաս անձինք այս խնդրոյս վրայ տեղի ունեցած վիճաբանութեանց մասնակցեցան եւ Պետական խորհրդոյ օրէնսդրական ճիւղը մանրամասն տեղեկագրով մը նախարարաց խորհրդոյն քննութեան ներկայեց Վէթէնտորֆ պէյի պատրաստած տեղեկագիրը։ Պետական խորհրդոյ օրէնսդրական ճիւղին տեղեկագիրն՝ ոսկի եւ արծաթ դրամոց գինն հաւասարակշռել կարենալու համար նախ *** դրամները ջնջելու բացարձակ հարկը կը ցուցընէր։ Օսմ. կայսերական Պանքան՝ թեփակլու (անսպար) դրամները շրջաբերութենէ հաւաքելու համար հարկ եղած դրամագլուխն հայթայթելու գործն իր վրայ առած է։ Այս դրամներ ծակուելէ յետոյ պիտի վաճառուին։ Այն գործողութեան ծախքը ծածկելու համար հարկ եղած գումարն, ինչպէս նաեւ դրամոց վաճառումէն Օսմ. գանձուն հասած վնասն 300,000 ոսկի կը հաշուի։ Օսմ. կայսերական Պանքան հաւանութիւն յայտնած է նաեւ յիշեալ գումարը կանխաւ Օսմ. գանձուն վճարելու ընթացիկ հաշուով։ Պ. Վինսընթ՝ յանուն Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչութեան՝ յայտնած է թէ յիշեալ վարչութիւնն՝ այս գործողութեան յաջողութիւնն ապահովելու համար՝ 15,000 ոսկւոյ զոհողութիւն մ՚ընելու պատրաստ էր։

Կայսերական կառավարութիւնը տարուէ տարի 45,000 ոսկի վճարելով 6 1/2 տարուան մէջ ամբողջապէս պիտի հատուցանէ 300,000 ոսկւոյ գումարը, զոր Օսմ. կայսերական Պանքան կանխաւ պիտի տայ մեթալիք դրամոց բարձման համար։

Այս հիմանց վրայ որոշուեցաւ պայմանագիր մը կնքել Օսմ. կայսերական Պանքային հետ։ Միանգամայն հինգ անդամէ բաղկացեալ յանձնախումբ պիտի կազմուի, որոց երեքը կառավարութենէն, մին Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչութենէն եւ վերջինն Օսմ. կայսերական Պանքային պիտի ընտրուին։ Յիշեալ յանձնախումբը թերակշիռ դրամոց ծակման գործողութեան վրայ պիտի հսկէ որոշելով այն պայմանաժամ, յորում այդ դրամներ ամբողջապէս պիտի հաւաքուին շրջաբերութենէ. ինչպէս նաեւ այս դրամներն արծաթ դրամոց հետ պիտի փոխէ։ Այս որոշմանց համեմատ ելմտական նախարարութիւնը վերոյիշեալ վարչութեանց հետ բանակցութեան մտած է, որպէս զի անմիջապէս գործի սկսելու համար իրենց պատուիրակներն անուանեն։ Ելմտական նախարարութիւնը դրամոց շրջաբերութեան կանոնագիրը պիտի բարեփոխէ եւ այս խնդրոյս վերաբերեալ մանրամասնութիւնները պիտի կարգադրէ։ Կայսերական հրամանագրով վաւերացուած են այս որոշմունք, որոց գործադրութիւնն ելմտական նախարարութեան յանձնուած է։

Տպագրական տեսչութիւնն յուլիս 5/17 թուով հետեւեալ ազդն հրատարակեց տեղական լրագրաց մէջ.

"Նկատելով որ տպագրական օրինաց 4րդ յօդուածը կը հրամայէ որ պարբերական եւ հանապազօրեայ լրագրաց արտօնատերք կամ՝ պատասխանատու անօրէնք իրենց ձեռօք ստորագրեն այն օրինակներէն մին, զոր Կ. Պոլսոյ մէջ տպագրական տեսչութեան եւ գաւառաց մէջ կուսակալին ղրկելու պարտաւոր են հրատարակութեան պահուն,

"Նկատելով որ ժամանակէ մ՚ի վեր լրագրաց արտօնատերք կամ պատասխանատու անօրէնք չեն համակերպիր օրինաց այս տրամադրութեան,

"Նկատելով որ օրինաց այս տրամադրութեան նպատակն է արտօնատերց կամ պատասխանատու անօրէններու ներկայութիւնն ապահովել իրենց գրասենեկաց մէջ, որպէս զի անձամբ հսկեն իրենց լրագրոց պարունակութեան վրայ, եւ որպէս զի այսուհետեւ արտօնատերք կամ պատասխանատու տնօրէնք կարենան անձամբ հսկել իրենց լրագրաց պարունակութեան վրայ, եւ չկրնան անոնց պատրուակ մը յառաջ դնել, ինչպէս իրենց բացակայութիւնն, ոչ ալ գրասենեակէն բացակայ լինել կամ օտար երկիր երթալ առանց կանխաւ ծանուցանելու Տպագրական տեսչութեան, ներքին գործոց նախարարին հրամանաւ պաշտօնապէս կը ծանուցուի իրենց թէ այսուհետեւ պարտին իրենց ստորագրութիւնը դնել այն օրինակներէն միոյն ներքեւ, զոր Տպագրական տեսչութեան կը ղրկեն, առանց որոյ պատասխանատու պիտի բռնուին ըստ օրինի։"

Տպագրական տեսուչ
ՄԷՀՄԷՏ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 19 ՅՈՒԼԻՍ

———

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Թէֆթիկ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 417 հակ, այն է 130 հակ Պէյ-Պազար 23 1/2 ղշի, Էսկի-Շէհիր եւ Էնկիւրիւ՝ 21 1/2-22 3/4 ղշի եւ Գունեար՝ 16 1/2-17 ղշի հօխան։ Պատրաստ՝ 4,000 հակ։ Հրապարակը քիչ մ՚աւելի հանդարտ է եւ գնողք առնելու փոյթ չեն ցուցներ։ Վանայ ապրանաց վրայ գործ չկայ։ Գիները, թէեւ անշարժ, բայց ամուր կը բռնուին. Պէյ-Պազար՝ 23 1/4-23 1/2 ղշ, Նալլը-խան՝ 22 1/2-23 ղշ, Կերէտէ Չէրքէշ՝ 22 1/2-23 ղշ, Էսկի-Շէհիր՝ 21 1/2-22 1/2 ղշ, Եոզղատ եւ Սիվրի-Հիսար 20-21 1/2 ղշ, Գարա-Հիսար, Քէօթահեա, Գանղըրը՝ 20-21 ղշ։ Գունեարք՝ 14-17, ստորին տեսակք՝ 6-7 ղշ, Վան՝ 13 1/2-14 1/2 ղշ։

Բուրդ.—Շաբթուս 10,000 հօխա վաճառեցաւ, Պանտըրմայի ապրանք, 7 ղշի հօխան (մէճիտիէ)։ Հրապարակն հանդարտ է եւ գնողք սակաւաթիւ են Եւրոպական հրապարակաց հանդարտութեան պատճառաւ։ Գասապ-Պաշիի վրայ նշանակելիք կարեւոր բան մը չկայ։ Ա. տեսակ Գասապ-Պաշի՝ 5 1/2-5 3/4-9 1/2-9 3/4 ղշ, Բ. տեսակ՝ 4 7/8-8 7/8 ղշ, Էսկի-Շէհիրի գըրման՝ 6-6 5/8 ղշ, Եոզղատի եւ Էնկիւրիի գըրման՝ 6 1/4-6 1/2 ղշ հօխան։

Բամպակ.—50 հակ Զմիւռնիոյ չըճնշուած ապրանք վաճառեցաւ ի ստորեւ նշանակեալ գիներով։ Հրապարակն հանդարտ է. գիներն ամուր կը բռնուին. Ադանա ճընշուած՝ 6 3/8-64/2 ղշ, Ադանա չըճնշուած՝ 6 1/2-6 5/8 ղշ, Զմիւռնիա ճնշուած՝ 6 5/8-6 3/4 ղշ, Զմիւռնիա չճնշուած՝ 7-7 1/2 ղշ։

Կանէփ.—Պատրաստնիս գրեթէ 30,000 հակ կը հաշուի։ Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է. բնաւ գնող չկայ. փոխանցմամբ 90 փարայի ապրանք կրնայ առնուիլ. իսկ տեղական սպառման համար հօխան 2 3/4 ղշի։

[illegible].—Շաբթուս վաճառուած. 135 կտոր Գարապաղ 35ական ֆրանքի, 67 կտոր Շիրվան Գուպա 63ական ֆրանքի, 190 կտոր "Նամազլը" հին Շիրվան 37 1/2ական ֆրանքի, 390 կտոր "Նամազլը" Նոր Շիրվան 25ական ֆրանքի, 440 կտոր "Նամազլը" Շիրվան, հին եւ Նոր խառն 30ական ֆրանքի, 150 կտոր Քըրդ-Քիլիմ 46ական ֆրանքի, եւ 20 կտոր Խիվա 4ական ոսկւոյ։ Պատրաստ՝ 3,500 կտոր։ Հրապարակն աւելի հանդարտ է, ըստ որում գնողք քաշուեցան հրապարակէն։

Մետաքս.—Շաբթուս վաճառեցաւ 6 հակ Բալթայիս ստորին տեսակ եւ միջին տեսակ խառն 80-82 ղշի հօխան փոխանցմամբ, 5 հակ Խոզանա 185 ղրուշի (ոսկի), 3 հակ Բէյլթ 33 ֆրանքի հօխան։ Պատրաստ՝ 120—150 հակ։ Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է. բնաւ գործ չկայ եւ գիներն անշարժ կը մնան։

Ափիոն.—Շաբթուս վաճառեցաւ 21 սնտուկ Նալլը-խան 170 ղրուշի հօխան, 12 սնտուկ Պալը-Քէսէր (թալէ քուալէ), 3 սնտուկը 205 ղրուշի եւ 9 սնտուկն 210 ղրուշի հօխան։ Պատրաստ՝ 20 սնտուկ հին ապրանք եւ 60 սնտուկ Նոր։ Հրապարակն ամուր է եւ վաճառողաց պահանջումը՝ մեծ։ Նոր հունձքէն շատ քիչ ապրանք կուգայ եւ անմիջապէս կը վաճառուի։ Նոր հունձքը կարծուածին չափ առատ չէ եղած. գիներն են.—Մալաթիա՝ 210-230 ղշ, Սէլանիկ՝ 210-220 ղշ, Զիլէ, Եւդոկիա՝ 200-210 ղրուշ, Էնկիւրիւ՝ 170-175 ղրուշ, Նալլը-խան, Պէյ-Պազար եւ Պիլէճիք 165-170 ղրուշ, Կէյվէ՝ 165-170 ղրուշ, ստորին՝ 110-135 ղրուշ։

Գոմէշ կէճ (բիմբրէ).—Շաբթուս վաճառեցաւ 1300 հոխա կեսարիոյ բնական սպիտակ 22 զրուշի, 1000 հոխա լաւ տեսակ դեղին բանուած՝ 22 1/2 զրուշի, 500 հոխա լաւ դեղին՝ 18 1/2 զրուշի: Պատրաստ՝ 50,000 հոխա: Հրապարակն հանդարտ է և այս պատճառաւ վաճառատեարք նուազ պահանջոտ են. բայց գնողք հազուագիւտ են: Գիներն են.—Լաւ քիմբրա սպիտակ՝ 28-30 զրուշ, ընտնական սպիտակ յարմարեալ՝ 21—26, բնական սպիտակ՝ 21-22 զրուշ, բնական սպիտակ սովորական խառն՝ 20-22, լաւ տեսակ դեղին 17-18, միջին տեսակ դեղին 15-16, ընտրին՝ 3 զրուշ:

Գոմէշ (ձէհրի).—Շաբթուս վաճառեցաւ 20 պարկ կեսարիա, ընտիր, 10 7/8—11 1/2 զրուշ, 11 պարկ Եւդոկիա 9 1/2 զրուշ հոխան: Պատրաստ՝ 200 պարկ, լաւ և միջին տեսակ: Հրապարակն հաստատ է և գնող կայ: Ակն՝ 11 1/4—11 1/2 զրուշ, կեսարիա՝ 11 1/4—11 1/2 զրուշ, Ւնկիւրիւ 10 1/2 զրուշ, Եւդոկիա՝ 9 1/2 զշ, Զորում՝ 9 1/2—9 3/4 զրուշ:

Գխտոր.—Պատրաստ՝ 80 պարկ սեւ և 80 պարկ սպիտակ: Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է: Գնող կայ. գիներն են.—կապոյտ տեսակք՝ 6-6 3/4 զրշ. սպիտակ տեսակք՝ 5 1/2 զրշ. հոխան:

Մեղրամոմ.—Նշանակութեան արժանի բան մը չկայ: Պատրաստ՝ 15,000 հոխա: Գիներն են. լաւ տեսակք՝ 18—18 1/2 զրշ. ստորին տեսակք՝ 17—17 1/2 զրշ.

Մշտանէ (Մահմուդիէ).—Նշանակելիք գործ մը չկայ. գիներն անփոփոխ կը մնան: Լաւ տեսակք՝ 12 մեճիտիէ, միջին տեսակք՝ 5—6 մեճիտիէ և ստորին տեսակք՝ 3—4 մեճիտիէ հոխան:

Մորթ.—Շաբթուս գործառնութիւնք աննշան եղան:

Գոմէշի մորթ.—վաճառեցաւ էնկիւրիւի ապրանք 1,000 կտոր չոր 10 1/2 զրուշի հոխան:

Եզան մորթ.—վաճառեցաւ Օտեսայի ապրանք 500 կտոր աղած, բայց թաց 6 1/2-6 3/4 զրուշի հոխան:

Ոչխարի մորթ.— Հրապարակին վրայ 40,000 կտոր պատրաստի կայ, բայց գնող չկայ:

Այծի մորթ.—Որ և է վաճառում չեղաւ: Հրապարակին վրայ 2,000 կտոր պատրաստի կայ:

Գառան մորթ.—Գործ չկայ: Գիներն են.—40-50 հոխանոց եգ գոմէշի մորթին զոյգը 3 1/2—4 1/2 ոսկւոյ, 50-60 հոխանոց արու գոմէշի մորթին զոյգը 4 3/4-5 1/4 ոսկւոյ, եզան չոր մորթ 10-10 1/2 զրուշի, եզան թաց մորթ 6 1/2-7 զրուշի հոխան, ոչխարի մորթի զոյգը 17-18 զրուշ, այծի մորթի զոյգը 18-20 զրուշ, գառան մորթի զոյգը 17-19 զրուշ. նապաստակի մորթին 100 կտորը 13-14 մեճիտիէ (ըստ ծանրութեան):

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

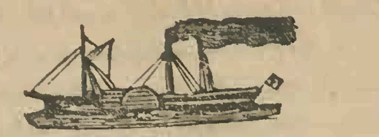

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն տասն օրուան մէջ կը բանին Լիվըրբուլի և Միջերկրականի միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալեփփօ	3,000	Նուպիա	2,500
Պաւոնիա	4,600	Բոթնիա	5,000
Պարթիա	3,800	Բարպիա	3,200
Պալմիրա	2,500	Բալթիքա	3,000
Գրէնէտա Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սկիւթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սումատրա	3,000
Տեմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կուպա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քետար	2,500	Թիւրինկիա	2,500
Մարաթոն	3,000		

Մորոքքօ շոգենաւը պիտի հասնի դէպ ի 2 օգոստոսի:

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ և վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի և Պոստընի, ինչպէս նաև Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով:

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա:

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Արևելեան նաւահանգստաց, Սև ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, և օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները:

Էրլինկ շոգենաւը, նաւապետ Մաթիւս, եկաւ Լոնտոնէն եւ Մալթայէն, բեռը կը պարպէ, եւ ամսոյս 28ին Դանուբ կ'երթայ:

Օրէնօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆրէտէրիքսըն. Մալթա, Կ. Պոլիս, Պաթում, Բոթի եւ Թայգան երթալու համար:

Սուդէնհէմ շոգենաւը, Մալթա, Կ. Պոլիս, Պաթում, Բոթի եւ Թայգան երթալու համար:

Վօլնօ շոգենաւը, նաւապետ Տէյվիս, Մալդա, Սէլանիկ, Կ. Պոլիս, Օտեսա եւ Նիքոլայեֆ երթալու համար:

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ
Գործակալ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

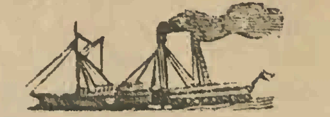

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլի և Արեւելից միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2,500	Ֆավեան	3,700
Ալղերեան	2,500	Ֆլորենեան	3,700
Անդալուզեան	2,500	Ֆլավեան	3,700
Արաբեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արմենեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պավարեան	6,000	Իստրեան	5,500
Պոհեմեան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լիգուրեան	2,500
Սարտինեան	2,000	Լիսպոն	800
Տորօ	700	Օփորթօ	700
Էճիփթեան	3,700	Րոմանեան	3,800
Ֆալեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆլորեան	3,700	Վիքթորեան	6,800

Ալղերեան շոգենաւը Լիվըրբուլէն եկաւ ընդհանուր վաճառքով, և անդ պիտի վերադառնայ:

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվըրբուլի եւ Պոստընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեզուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով.

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի:

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ

ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէքէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնտէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ռուիզօլ եւ ընկ.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբոս	4,200	Ոլինթօ	3,000
Ֆարոս	4,000	Նեֆթիս	3,000
Օզիրիս	4,000	Բէլօ	3,000
Սեզոստրիս	3,250	Իպիս	2,600
Թեպէ	3,250	Աթլանթիս	1,700
Մեմֆիս	3,250	Լոտուս	800
Նէրօ	3,250	Օրիոն	800
Մարէօթիս	3,250	Սեթի	750

Ոլինթօ շոգենաւն հասաւ մայրաքաղաքս, եւ շուտով Լիվըրբուլ պիտի երթայ:

Բէլօ շոգենաւը հասած է:

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար:

Դիմել առ Ֆ. Թ. ՌԻԹՌԼ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյտանճըգ սօգագ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԼ Ե. ՄԱԼԹԱՍ
Թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթա.

Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ.

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ ընկ.
Պէյրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ռիթթլ եւ ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ռիթթալ եւ ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրոբուլոյ

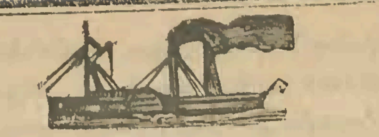

Ն. ՊԱՔԷ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Պոնտոսի միջև կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամէն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը:

Ուղեւոր և ապրանք ընդունուին

Տրապիզոն, Պաթում եւ Բոթի պիտի երթայ Լա Մէնէլէք շոգենաւն, որ օգոստ. 1ին Մարսիլիայէն եւ 8ին Կ. Պոլսէն մեկնի:

Նաւուղեկի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ԲՐՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, Թիւ 114

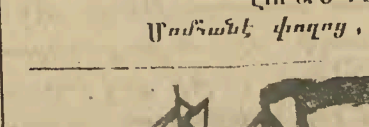

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջև կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Ալարպուր	2,500	Ռօճըրս
Արքատիա	2,500	Քրուիքշանք
Լաւոնիա	2,500	Ռոլինգս
Մաքետոնիա	2,500	Մարշ
Բօսֆոր	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս շոգենաւք կին խցիկներ ալ ունին:

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար:

Ամէն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց:

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱՐԱՋԻ ԸՆԿ.
Գործակալ

ՏՕՔԹԷՕՐ Թ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Կ. Պոլսոյ հասարակութեան թէ հիւանդներ պիտի ընդունի ձրիաբար ամեն չորեքշաբթի, ժամը 4էն մինչեւ 8, իւր տանը, Բերա Էրմէնի Քիլիսէ փողոց թիւ 15: Դարմանել հիւանդներ պիտի ընդունի շաբաթուան միւս օրերը միեւնոյն ժամուն բացի կիւրակէ եւ սրբազն օրերէ:

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եղական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն նպատակին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները:

Մանաւանդ ի դական սեւի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս, քանզի կառատացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կընէ գլխու կարծը մազը: Որև է պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, ժափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը շուտով կանհետացնէ: Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կստանայ: Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն. Անուշահոտ ջուր մ'է, չէզը կանոնաւոր թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն: Այերի Վիկօրը հարցնել պէտք է: Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կոստանդնուպօլսոյ:

HUILE DE HOGG

ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ.

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25էն աւելի տարիներու փորձով ներքին ու թոքի հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աղայոյն դեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ ղաշտամ, ընդհանուր տկարութիւն և այլն. Նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ գիւտաւոր կը խմուի:

Օգտուելու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահախնդրական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են: Այն իւղերն ուսկից չեն ճառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն զզուելու և հզմեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ալ կընան ըլլալ:

Բնական և զուտ ձկան իւղ դմելու ապահովութեան համար պէտք է դմել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի: Պահանջել հօկի անունը և բարիզի բժշկական ճեմարանին բժիշկանց գործոյ վըրա Պ. Լըսիւէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիկէթին վրայ կը դրուի: Տէլլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի:

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մօրիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառավարութեան կնիքը պիտի դրուի ուստի այս մասին ուշադրութիւն ընելու է:

պաշտօնական նշանը:

Աշխարհի զարմանալիքը:
Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը.

ՏԻԿԻՆ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻ

Իրաւցունէ ինքն իսկ գերածայր կատարելութիւն է. ամեն անգամ որ ուզուի կրնայ մազերը իրենց առջի փայլն ու կակղութեանը դարձուցնել, ու իրենց թարմ գոյնին ու փայլին վերածուիլ: Կընորոգէ մազերուն կենդանութիւնը, աճումը ու: Շուտով մազի կ'ընէ թեփը: Ընտիր նորոգ մազերու, և բուրումնաւէտ զմայլելի և առատ: Գլխաւոր մթերանոցը

(114 and 116, Southampton Row).

Լոնտոն է՝ նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք: Կը վաճառուի ամեն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով:

ՀԱՐՄՈՆԵԱՆ ՕՏԻԿՈԼՕՆԻԱ.

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ

ՄԻՇՏ ԴԱԼԿԱՓԹՈՒԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ.

Մէկ փորձ մը բաւ է հաւնիլ ամեն Տիկին որ այս ծաղիկները կը գերադասէ ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի: Քանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարինի ճերմկութիւն, հանդերձ կը տայ և փարդի անոյշ գունովն ու հոտով: Մէկզի կ'ընէ թեփը, երեսի ցանը արեւայրուքը և ամեն բրտութիւն և բիծ: Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton R. Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք: Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով:

ԿԵԱՆՔ. ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ. ՄԱԶԵՐՈՒ.

ՄԷԼՐՈԶ.

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ.

Իր մէջը կր բովանդակէ ամեն յատկութիւն որով սատ մազ մը, որ «Բնութեան գեղեցիկ Պսակն» է, կրնայ պահպանուիլ ու նորոգուիլ. Մելրոզը նոյն Մելրոզ գործածէ, երբ որ մազերու մէջ ճերմակ լինայ կամ ճերմկին: Մել գործածէ, երբ որ մազերդ սկսին թափիլ, և կամ երբ որ թեփոտին: Կը վաճառուի ... երկու չափ շիշով, ամեն դեղագործներու քով և անոյշ իւղագործներու: Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք:

☞ Տիկին Ս. Ա. Ալլէնի «Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը» «Հարմոնեան Օտիկոլոնիան» և «Մելրոզ Մազերու Նորոգիչը» կը վաճառուին:

Կ. Պոլիս Ս. Քանդիւք եղբարց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա, փողոց և Լամբինա Քարինէոյի քով, Անգլիական մթերանոց, Եմ. Գալատըրում Ղալաթիա:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 20 յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 զրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս,	զրշ.	109,15 առ	Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 »	Ֆր.	23 առ	Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Ֆօնս. փոցուեցաւ (գ. կ.)	11,15
բացուեցաւ	11,15
կէս օրին	11,16
Եգիպտ. միաց. բաց ոսկի (գ. կ.)	78 30
	Անգլ. լիր
Ասսիէթէ ժէնէրալ 6 %	4,28
» Օթօման	4,10
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8,12
Քրէտի ժէնէրալ 6 % Օսմ. լիր	7,20
Փոխ. 1865 (Մուլթոն) 6 % Ֆր.	—
» 1865 » 6 %	60
» 1869 (Բինար) 6 %	57
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)	20,
» 1873 (Բինար) 6 %	32 50
Րումէլիի երկաթուղի	32
Լաւրիում (գ. կ.)	176
Թրամուայ Օսմ. լիր	345
Թիւնէլ »	1065
Թըլիդրաֆ	45
Հէյտարփաշա	—
Րէժի	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 զրշէն) Դ.

Անգլիական ոսկի	110
Գաղղիական »	87 20
Բօլ	90
Գրիմիք	51 20
Գաղթան թուղթ (գաբիփ)	918
» արծաթ (նոր)	90 5
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108
Վէնդոյ	103 28
Հինդոյ	103
Մէթալիք	108 2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 31 յուլիս

Անգլ. Քօնս.	99 5/8
Օսմ. »	10 9/32
Փոխ. 1865	13
» 1869	11 1/4
» 1871	72 5/8
» 1872	19
» 1873	10 1/8
» 1877	85 5/8
Պանք Օթօման	18 3/4
Ռուս. փոխ. 73ի	86 1/2
Եգիպտ. միացեալ	71 3/8
» արտօնաւոր	93 3/4
Տայրա Սանիէ	70 1/4
Փոխ. Ռօչիլտ	92 3/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25,524

Փարիզ 31 յուլիս

Գաղղ. Ֆօնս. 3 0/0	109,35
» » 5 0/0	79,25
Օսմ. Ֆօնս.	10,42
Փոխ. 1865 Ֆր.	66
» 1869	56
» 1873	51
Օսմ. Երկաթուղի	50,12
Պանք Օթօման (գ. կ.)	723,75
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	557,50
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	94 1/2
» » Արեւելեան	—
Իտալ. Ֆօնս.	90 5
Եգիպտ. միացեալ	362,50
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ	25,30

Վիէննա 30 յուլիս

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	120, 5
Րումէլիի երկաթուղի	23,80

ԿԷՍ ՕՐ 4,39

80 ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՑ

Մեծ դրամներու շահող թիւեր.

Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք
46686	300,000	427205	1250	46689	1000	1044240	1000
416827	25,000	818687	»	68096	»	1044700	»
1051193	10,000	825479	»	128958	»	1119431	»
1588360	»	971562	»	163607	»	1182576	»
45739	2000	974109	»	210352	»	1182580	»
128960	»	1044696	»	307185	»	1254704	»
518176	»	1051195	»	321170	»	1263517	»
818686	»	1514332	»	427679	»	1263519	»
1018441	»	1815895	»	528228	»	1263520	»
1254703	»	30268	1000	670037	»	1720480	»
127583	1250	30270	»	712736	»	1979119	»
293966	»	45736	»	840520	»	———	
422006	»	45738	»	870912	»	———	

—o—

400-ական ֆրանք շահող թիւեր.

30266	278909	427204	648508	870915	1053013	1469816	1626158
7	10	427676	9	891946	4	7	9
9	293967	7	10	7	5	8	60
42901	8	8	670036	8	1119432	9	1642391
2	9	80	8	9	3	20	2
3	70	451386	9	50	4	1486381	3
4	307181	7	40	904901	5	2	4
5	2	8	696236	2	1153046	3	5
45271	3	9	7	3	7	4	1689166
2	4	90	8	4	8	5	7
3	321166	477001	9	5	9	1514331	8
4	7	2	40	930431	50	3	9
5	8	3	712737	2	1182577	4	70
45737	9	4	8	3	8	5	1693846
40	368091	5	9	4	9	1541161	7
46687	2	594866	40	5	1185881	2	8
8	3	7	743371	944756	2	3	9
90	4	8	2	7	3	4	50
68097	5	9	3	8	4	5	1720476
8	375191	70	4	9	5	1569616	7
9	2	518177	5	60	1203486	7	8
100	3	8	749511	956436	7	8	9
127581	4	9	2	7	8	9	1733766
2	5	80	3	8	9	20	7
4	377846	522651	4	9	90	1588356	8
5	7	2	5	40	1254701	7	9
128956	8	3	789656	971561	2	8	70
7	9	4	7	3	5	9	1781496
9	50	5	8	4	1263516	1604466	7
139636	386811	528226	9	5	8	7	8
7	2	7	60	974106	1278521	8	9
8	3	9	818688	7	2	9	500
9	4	30	9	8	3	70	1785426
40	5	557706	90	10	4	1618046	7
163606	416826	7	825476	1018442	5	7	8
8	8	8	7	3	1298631	8	9
9	9	9	8	4	2	9	30
10	30	10	80	5	3	50	1796921
210351	422007	586781	840516	1044236	4	1623596	2
3	8	2	7	7	5	7	3
4	9	3	8	8	1384951	8	4
5	10	4	9	9	2	9	5
262496	425326	5	863706	1044697	3	600	1815891
7	7	626736	7	8	4	1624576	2
8	8	7	8	9	5	7	3
9	9	8	9	1051191	1398076	8	4
500	30	9	10	2	7	9	1979116
278906	427201	40	870911	4	8	80	7
7	2	648506	3	1053011	9	1626156	8
8	3	7	4	2	80	7	20